

Vlada Crne Gore

Ministarstvo ekonomije

Podgorica, 24.11.2009

U p i t n i k

Informacija koju od Vlade Crne Gore zahtijeva Evropska komisija u cilju pripreme Mišljenja o zahtjevu Crne Gore za članstvo u Evropskoj uniji

08 Politika konkurencije

Odgovorno lice:	Branko Vujovic
Rukovodilac grupe:	Zoran Perisic
Zamjenik rukovodioca grupe:	Bozenka Nikolic
Sekretar grupe:	Radojka Cirkovic
Zamjenik sekretara grupe:	Sanja Vesovic
Kontakt MEI:	Milica Scepovic
IT Podrška:	Miodrag Spahic

Sadržaj:

POGLAVLJA ACQUIS - SPOSOBNOST PREUZIMANJA OBAVEZA KOJE PROIZILAZE IZ CLANSTVA.....	5
Poglavlje 8: Politika konkurencije	6
I. ZAŠTITA TRŽIŠNOG NADMETANJA (ANTITRAST) UKLJUČUJUĆI I KONCENTRACIJE.....	7
A. Područje primjene.....	7
B. Ograničavajući sporazumi	8
C. Zloupotreba dominantnog položaja.....	9
D. Koncentracije	10
E. Opšte procedure.....	13
II. DRŽAVNA POMOĆ.....	20
Transparentnost javnih preduzeća.....	24
III. LIBERALIZACIJA	31
A. Opšti aspekti.....	31
B. Sektorski aspekti	44

**POGLAVLJA ACQUIS - SPOSOBNOST PREUZIMANJA
OBAVEZA KOJE PROIZILAZE IZ CLANSTVA**

Poglavlje 8: Politika konkurencije

I. ZAŠTITA TRŽIŠNOG NADMETANJA (ANTITRAST) UKLJUČUJUĆI I KONCENTRACIJE

A. Područje primjene

1. Da li je teritorijalno područje primjene Zakona o zaštiti konkurencije u vašoj zemlji bazirano na učincima ili primjeni određenih postupaka djelovanja?

Zakonom o zaštiti konkurencije (Sl. list RCG, br. 69/05 i 37/07), član 3, definisana je teritorijalna primjena:

»Ovaj Zakon primjenjuje se na akte i radnje učinjene na teritoriji Republike Crne Gore (u daljem tekstu: Crna Gora), odnosno na akte ili radnje koji su nastali kao posljedica akata ili radnji učinjenih na teritoriji strane države, a kojima se vrše povrede konkurencije na teritoriji Crne Gore.«

2. Što se tiče područja primjene, da li Zakon o zaštiti konkurencije pokriva:

a) sve ekonomske sektore;

Zakonom o zaštiti konkurencije (u daljem tekstu: ZZK), članom 4 stav 1 obuhvaćeni su svi sektori ekonomije u okviru kojih subjekti koji se bave prometom roba i usluga mogu svojim djelovanjem da vrše povrede konkurencije.

Zakon obuhvata sve subjekte koji obavljaju privrednu djelatnost kako privredna društva koja su posebno definisana Zakonom o privrednim duštvima (Sl. list RCG, br.06/02 i Sl. list CG, br. 17/07 i 80/08), tako i druge subjekte koji neposredno ili posredno, stalno, povremeno ili jednokratno obavljaju privrednu djelatnost i učestvuju u prometu roba, odnosno, usluga, nezavisno od pravnog statusa, državljanstva, sjedišta ili prebivališta (sindikati, poslovna udruženja, sportske organizacije, ustanove, zadruge, nosioci prava intelektualne svojine i dr.).

Takođe, u zakonodavstvu Crne Gore postoje politike koje posebno definišu pitanje konkurencije, kao što su: Zakon o elektronskim komunikacijama (Sl. list CG, br. 50/08 i 53/09) Poglavlje V, Zakon o energetici (Sl. list RCG, br. 39/03 i Sl. list CG br. 53/09) u Poglavlju V – Konkurencija i razdvajanje, bankarski sistem, Zakon o bankama (Sl. list CG, br. 17/08) - zabrane povrede konkurencije, Zakon o radio-difuziji (Sl. list RCG, br. 51/02, 62/02, 46/04, 56/04 i 77/06 i Sl. list CG, br. 50/08, 79/08 i 53/09), sprječavanje sprovođenja nedozvoljene medijske koncentracije itd.

b) javna i privatna preduzeća?

Zakon o zaštiti konkurencije se primjenjuje i na javna preduzeća (član 4 stav 1 tačka 3) uz ograničenja koja su navedena u članu 86 stav 2 Ugovora EZ (članom 4 stavu 2 ZZK), kao i na privatna preduzeća što je regulisano članom 4 stav 1 tačke 1 i 2 ovog Zakona.

3. Da li zakon obuhvata robe i usluge?

ZZK se primjenjuje na robe i usluge. Odredbama člana 4 stav 1 ZZK je regulisano područje primjene Zakona na promet roba i usluga.

4. Da li su zakonom obuhvaćeni principi iz člana 86(2) Ugovora o osnivanju Evropskih zajednica?

Odredbama člana 4 stava 2 ZZK je u potpunosti ispoštovan član 86 stav 2 Ugovora EZ, gdje je definisano da su učesnici na tržištu koji obavljaju djelatnost od javnog interesa, na osnovu akata nadležnih organa i ostvaruju prihode, izuzeti iz primjene ovog Zakona samo u slučaju ako bi primjena ovog Zakona spriječila obavljanje povjerene djelatnosti.

B. Ograničavajući sporazumi

5. Da li zakon obuhvata sporazume, odluke udruženja preduzeća i usaglašene prakse?

U skladu sa članom 81 Ugovora o EZ, Zakonom su definisani zabranjeni sporazumi, što podrazumijeva sporazume, odluke udruženja učesnika na tržištu i usaglašenu praksu, što je predviđeno članom 7 stav 1 ZZK.

6. Da li zakon sadrži opštu zabranu ograničavajućih sporazuma?

ZZK je u potpunosti usklađen sa osnovnim načelima člana 81 Ugovora EZ, koji u sebi sadrži opštu zabranu i ništavost sporazuma kojima se narušava konkurencija (član 7 stav 2 ZZK), a naročito:

- 1) neposredno ili posredno utvrđuju kupovne ili prodajne cijene ili drugi uslovi poslovanja;
- 2) ograničava ili kontroliše proizvodnja, tržište, tehnički razvoj ili investicije;
- 3) vrši podjela tržišta ili izvora nabavke;
- 4) primjenjuju nejednaki uslovi poslovanja na iste poslove sa različitim učesnicima na tržištu i time pojedini učesnici dovode u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurente;
- 5) uslovljava zaključenje sporazuma prihvatanjem dodatnih obaveza koje, obzirom na prirodu i trgovačke običaje i praksu, nijesu u vezi sa predmetom sporazuma.

7. Da li zakon uređuje ništavost ograničavajućih sporazuma, odnosno da li su takvi sporazumi sudski neutuživi?

Zakon sadrži odredbu o ništavosti zabranjenih sporazuma. Sporazumi kojima se spriječava, ograničava i narušava konkurencija, u smislu člana 7 stav 2 ZZK, ne mogu se izuzeti od zabrane i ništavi su. Konkretno, Uprava za zaštitu konkurencije (u daljem tekstu: Uprava) ima ovlašćenje da poništi zabranjeni sporazum i takav sporazum je sudski neutuživ, mada ovo ne isključuje pravo

subjekta kojima je primjenom ništavog sporazuma nanijeta šteta da svoje pravo na naknadu štete ostvaruju u sudskom postupku.

8. Da li zakon uređuje izuzeća od zabrane ograničavajućih sporazuma, ili na koji način su izuzeća predviđena?

Odredbama člana 8 ZZK definisani su osnovni principi izuzeća od zabrane sporazuma (čl. 81 stav 3 UEZ), a koji nameću samo ograničenja neophodna za postizanje određenih ciljeva koji doprinose unaprjeđenju proizvodnje ili distribucije ili podsticanje tehničkog ili ekonomskog razvoja i obezbjeđuju potrošačima srazmjernu korist i onemogućavaju isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih roba i usluga. Izuzeća od zabrane sporazuma se dalje razrađuju u članu 11 ZZK kojim su definisana pojedinačna izuzeća određenog sporazuma ili njegovog dijela od zabrane. Odredbama člana 12 ZZK definiše se sadržina i važenje pojedinačnog izuzeća, odnosno, rok na koje se izuzeće odobrava.

Takođe, Zakonom u članu 13 je definisano i poništavanje, ukidanje ili izmjena pojedinačnog izuzeća.

Pored pojedinačnih izuzeća, Zakon propisuje (čl. 14 ZZK) izuzeće sporazuma po vrstama i određuje vrste sporazuma koji mogu biti izuzeti od zabrane.

9. Predviđa li zakon mogućnost uspostavljanja grupnih izuzeća (na osnovu principa Evropske unije)?

Grupna izuzeća su predviđena članom 14 ZZK, a posebno su regulisana podzakonskim aktom – Uredbom o bližim uslovima za izuzeća sporazuma po vrstama i određivanje vrsta sporazuma koji mogu biti izuzeti od zabrane (Sl. list RCG, br. 10/07). Ovom Uredbom je definisano da određeni sporazumi (vertikalni i horizontalni) mogu biti izuzeti od generalne zabrane koja je definisana u članu 7 ZZK, ako doprinose unaprjeđenju proizvodnje ili distribucije, ili podsticanju tehničkog ili ekonomskog razvoja i ukoliko obezbjeđuju potrošačima srazmjernu korist, pod uslovom da nameću samo ograničenja neophodna za postizanje navedenih ciljeva i da pri tome ne omogućavaju isključivanje konkurencije u bitnom dijelu predmetnih roba ili usluga.

Uredba obuhvata odredbe koje se primjenjuju u evropskom pravnom poretku i koje su usklađene sa uredbama EU broj 2790/1999, 1400/2002, 772/2004 i 2821/1971.

10. Da li uslovi za izuzeća od zabrane ograničavajućih sporazuma (kako pojedinačna tako i grupna) odgovaraju onima iz člana 81(3) Ugovora o osnivanju Evropskih zajednica?

Uslovi za pojedinačna i grupna izuzeća od zabranjenih sporazuma sadržani su u članu 8 ZZK i u potpunosti su usklađeni sa članom 81 stav 3 UEZ.

C. Zloupotreba dominantnog položaja

11. Sadrži li zakon opštu zabranu zloupotrebe dominantnog položaja?

Opšta zabrana zloupotrebe dominantnog položaja propisana je članom 20 ZZK.

Odredbama ovog člana propisane su radnje kojima se spriječava, narušava i organičava konkurencija, a naročito radnje kojima se:

- 1) neposredno ili posredno nameću nepravedne kupovne ili prodajne cijene ili drugi nepravedni uslovi poslovanja;
- 2) ograničava proizvodnja, tržište ili tehnički razvoj na štetu potrošača;
- 3) primjenjuju nejednaki uslovi poslovanja na iste poslove sa različitim učesnicima, čime se pojedini učesnici dovode u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurente;
- 4) uslovljava zaključenje ugovora prihvatanjem dodatnih obaveza koje, po svojoj prirodi ili prema trgovačkim običajima, nijesu u vezi sa predmetom ugovora.

Odredbe člana 20 ZZK su usklađene sa odredbama člana 82 UEZ.

12. Sadrži li zakon mogućnost izuzeća ili olakšavajuće okolnosti zloupotrebe?

ZZK nijesu predviđena izuzeća od zloupotrebe dominantnog položaja. Međutim, odredbom člana 22 ZZK, Uprava može rješenjem da utvrdi, na zahtjev dominantnog učesnika na tržištu, da pojedine radnje koje učesnik namjerava da preduzme nijesu zabranjene u smislu člana 20 stav 2 ZZK.

Takođe, u skladu sa članom 22 ZZK, ovo se Rješenje može ukinuti ili poništiti ukoliko se izmijene okolnosti na kojima se Rješenje zasniva ili ako se Rješenje zasniva na netačnim ili neistinito prikazanim činjenicama.

D. Koncentracije

13. Da li definicija koncentracija obuhvata preuzimanje kontrole (uključujući de iure i de facto kontrolu) i zajedničke poduhvate?

U skladu sa odredbama člana 23 ZZK koncentracija učesnika na tržištu nastaje u slučajevima:

- 1) formiranja novog učesnika spajanjem dva ili više prethodno nezavisnih učesnika ili njihovih djelova (spajanje);
- 2) kada jedno ili više fizičkih lica koji već kontrolišu najmanje jednog učesnika na tržištu, ili jedan ili više učesnika na tržištu, steknu kontrolu nad drugim učesnikom na tržištu ili njegovim dijelom;
- 3) osnivanje i zajedničko kontrolisanje novog učesnika od strane najmanje dva nezavisna učesnika koji posluje na dugoročnoj osnovi, koji ima sve funkcije nezavisnog učesnika i pristup tržištu (zajedničko ulaganje).

Kontrola iz stava 1 tačka 2 i 3 člana 23 ZZK je zasnovana na pravima, ugovorima ili bilo kojim drugim pravnim ili činjeničnim sredstvima kroz mogućnost odlučujućeg uticaja na poslovanje nekog učesnika a naročito:

- 1) vlasništvo nad ili pravo korišćenja cjelokupne imovine učesnika ili dijela njegove imovine;
- 2) ugovorno ovlašćenje ili bilo koji drugi osnov kojim se stiče mogućnost na odlučujući uticaj na sastav, rad ili odlučivanje drugog učesnika na tržištu.

Ovi oblici kontrole se procjenjuju nezavisno ili u kombinaciji jedan sa drugim, pri čemu se uzimaju u obzir sve relevantne pravne i stvarne činjenice, ali ne i namjera zainteresovanih strana.

Pitanje zajedničkog ulaganja je regulisano u stavu 1 tačka 3 člana 23 ZZK.

14. Da li zakon predviđa prethodnu prijavu koncentracije?

Koncentracija se prijavljuje Zahtjevom za odobrenje koncentracije koji je predviđen članom 25 ZZK, ukoliko su ispunjeni uslovi iz člana 23 ZZK. Prijavljena koncentracija se, u skladu sa članom 27 ZZK, podnosi Upravi u roku od sedam dana od dana potpisivanja Sporazuma, odnosno, objavljivanja javne ponude ili sticanja kontrole nad učesnikom na tržištu.

Zahtjev za odobrenje koncentracije može se podnijeti i kada učesnici u koncentraciji pokažu ozbiljnu namjeru za zaključenje ugovora, potpisivanjem pisma o namjerama ili kada učesnik na tržištu objavi namjeru da učini ponudu za kupovinu akcija.

15. Koji su kriterijumi za prijavu (npr. ukupni prihod)?

ZZK u članu 25 stav 2 predviđa uslove pod kojima se podnosi zahtjev za odobrenje koncentracije. Učesnici u koncentraciji su obavezni podnijeti Zahtjev Upravi pod uslovom da:

- zajednički ukupan godišnji prihod učesnika u koncentraciji ostvaren na tržištu Crne Gore prelazi iznos od 3 (tri) miliona eura po završnim računima učesnika za prethodnu obračunsku godinu ili
- zajednički ukupni godišnji prihod učesnika u koncentraciji ostvaren na svjetskom tržištu u predhodnoj obračunskoj godini prelazi iznos od 15 (petnaest) miliona eura po godišnjim izvještajima učesnika za prethodnu obračunsku godinu, pri čemu je najmanje jedan učesnik koncentracije registrovan na teritoriji Crne Gore.

ZZK u članu 26 sadrži posebne odredbe o računanju godišnjeg prihoda za banke, druge finansijske institucije i osiguravajuća društva.

Oblik i sadržina Zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije predviđen je posebnim podzakonskim aktom – Uputstvom o obliku i sadržini Zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije (Sl. list RCG, br. 77/05).

16. Da li prijava ima suspenzivni efekat na koncentraciju?

U članu 30 stav 2 ZZK predviđa da su učesnici koncentracije dužni da prekinu sprovođenje koncentracije do donošenja rješenja Uprave kojim se namjeravana koncentracija odobrava ili do isteka rokova u kojima je Uprava dužna da donese rješenje.

Uprava za zaštitu konkurencije je dužna da Rješenje u postupku kontrole koncentracija donese u roku od 25 radnih dana kada se radi o donošenju Rješenja u skladu sa članom 30 stav 1 tačka 1 i 2 ZZK, kojim će odbaciti Zahtjev za odobrenje koncentracije ako nisu ispunjeni uslovi iz člana 25 i 26 ZZK ili obustaviti postupak ako podnosilac Zahtjeva odustane od istog. Takođe, Uprava je dužna da Rješenje u postupku kontrole koncentracija donese u roku od 115 radnih dana kada se radi o donošenju Rješenja u skladu sa članom 30 stav 1 tačka 3 ZZK, kojim će odobriti koncentraciju kada se procjenom njenih efekata na osnovu kriterijuma iz člana 29 ZZK utvrdi da se takvom koncentracijom značajno ne sprječava, ograničava ili narušava konkurencija, prvenstveno stvaranjem, odnosno, jačanjem dominantnog položaja na tržištu. Takođe, u skladu sa članom 30 stav 1 tačka 4 ZZK, Uprava je dužna da Rješenje u postupku kontrole koncentracija donese u roku od 115 radnih dana kada se radi o donošenju Rješenja o odobravanju koncentracije uz propisivanje dodatnih uslova i obaveza koje učesnici u koncentraciji moraju u utvrđenim rokovima da izvrše prije ili nakon sprovođenja koncentracije. Uprava će ukinuti Rješenje kojim se

koncentracija uslovno odobrava ako učesnici u koncentraciji ne ispune dodatni uslov ili obavezu u skladu sa članom 30 stav 1 tačka 4 ZZK, odnosno, poništiti Rješenje kojim se koncentracija odobrava, uslovno odobrava ili zabranjuje ako je Rješenje donijeto na osnovu netačnih ili neistinito prikazanih činjenica. Uprava će izmijeniti Rješenje kojim se određena koncentracija uslovno odobrava kada učesnici u koncentraciji ne mogu da ispune neki od uslova utvrđenih u rješenju zbog okolnosti čije nastupanje nijesu mogli da predvide, izbjegnu ili otklone. Uprava je dužna da u skladu sa članom 30 stav 1 tačka 5 ZZK, odbije izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije kada se procjenom na osnovu kriterijuma iz člana 29 ZZK utvrdi da se takvom koncentracijom značajno spriječava, ograničava ili narušava konkurencija prvenstveno stvaranjem, odnosno, jačanjem dominantnog položaja.

17. Koji su kriterijumi zabrane (npr. uspostavljanje ili jačanje dominantnog položaja)? Postoji li izuzeće zbog javnog interesa, kako bi se uzeo u obzir posebni nacionalni interes?

Članom 29 ZZK utvrđeno je da, prilikom procjene posljedica namjeravane koncentracije, Uprava utvđuje da li se takvom koncentracijom značajno spriječava, ograničava ili narušava konkurencija stvaranjem, odnosno, jačanjem dominantnog položaja na tržištu, pri čemu u obzir uzima naročito:

- 1) strukturu relevantnog tržišta;
- 2) stvarne i potencijalne konkurente;
- 3) položaj na tržištu učesnika u koncentraciji i njihovu ekonomsku i finansijsku moć;
- 4) mogućnosti izbora dobavljača i korisnika;
- 5) pravne i druge prepreke za ulazak na relevantno tržište;
- 6) nivo unutrašnje i međunarodne konkurentnosti učesnika u koncentraciji;
- 7) trendove ponude i potražnje relevantne robe, odnosno, usluge;
- 8) trendove tehničkog i ekonomskog razvoja;
- 9) interese potrošača.

Dominantan položaj učesnika na tržištu, u skladu sa članom 18 ZZK, ima učesnik na tržištu koji nezavisno posluje na tržištu od drugih učesnika, odnosno, koji može da donosi poslovne odluke ne vodeći računa o poslovnim odlukama konkurenata, dobavljača, kupaca ili krajnjih korisnika njegove robe, odnosno, usluga. Dominantan položaj na tržištu ima učesnik čiji udio na relevantnom tržištu prelazi 50%. U skladu sa članom 19 ZZK, dominantan položaj na tržištu mogu imati dva ili više nezavisnih učesnika koji su povezani ekonomskim vezama tako da zajednički djeluju kao jedan učesnik (kolektivna dominacija). Kolektivno dominantni položaj na tržištu imaju dva ili više učesnika čiji ukupni udio na relevantnom tržištu prelazi 60%.

ZZK ne predviđa izuzeće zbog javnog interesa, a u svrhu zaštite posebno od nacionalnog interesa, nego određuje da koncentracija neće biti zabranjena ukoliko učesnici koncentracije dokažu da će ista dovesti do jačanja konkurencije na tržištu a koje će biti značajnije od negativnih efekata stvaranja ili jačanja njihovog dominantnog položaja nezavisno od njihovog tržišnog udjela.

18. Postoje li odredbe o uslovima pod kojima se koncentracija ocjenjuje dopuštenom, u smislu prodaje dijelova preduzeća, odnosno mjera, pravnih lijekova koji se mogu preduzeti?

Uprava može donijeti rješenje kojim će određenu koncentraciju smatrati dopuštenom ali uz propisivanje dodatnih uslova i obaveza koje učesnici u koncentraciji moraju da izvrše u utvrđenim

rokovima. Važeći Zakon o zaštiti konkurencije ne precizira koji su to dodatni uslovi i obaveze koji se moraju ispuniti. Međutim, trenutno je u izradi Nacrt zakona o zaštiti konkurencije u okviru kojeg u Dijelu IV – Postupak pred Agencijom, posebno razrađeno pitanje mjera i uslova koji se mogu naložiti učesniku u koncentraciji. U dijelu mjera koje slijede nakon sprovođenja zabranjene koncentracije, navodi se da nadležni organ rješenjem utvrđuje neophodne mjere i određuje vremenske periode za sprovođenje tih mjera u slučaju kada je koncentracija sprovedena bez odluke nadležnog organa ili suprotno odluci kojom se ona zabranjuje i kada je koncentracija sprovedena bez predhodnog obavještenja o toj koncentraciji. Rješenjem nadležni organ može:

- naložiti prenos stečenih akcija ili interesa u učešću;
- zabraniti ili ograničiti vršenje glasačkih prava u vezi sa akcijama ili interese u učestvovanju u privrednim subjektima, stranama koji učestvuju u koncentraciji i naložiti prekid kontrole nad zajedničkim ulaganjem ili drugih oblika sticanja kontrole, koji su doveli do zabranjene koncentracije.

E. Opšte procedure

19. Molimo opišite nadležno tijelo odgovorno za primjenu Zakona o zaštiti konkurencije, uključujući i informacije o zaposlenima (organizaciona struktura, planovi zapošljavanja itd).

Organ nadležan za zaštitu konkurencije je Uprava za zaštitu konkurencije. Usvajanjem izmjena i dopuna Zakona o zaštiti konkurencije (Sl. list RCG, br. 37/07) stvoren je pravni okvir za osnivanje i rad operativno nezavisnog tijela za zaštitu konkurencije, Uprave za zaštitu konkurencije i izvršena podjela nadležnosti između Ministarstva za ekonomski razvoj i Uprave za zaštitu konkurencije. Nadzor nad sprovođenjem ZZK i propisa donijetih na osnovu ovog Zakona vrši nadležno ministarstvo.

Uredbom o dopunama uredbe o organizaciji i načinu rada državne uprave (Sl. list RCG, br. 06/07), koja je stupila na snagu 24.11.2007. godine, formirana je Uprava za zaštitu konkurencije, koja je preuzela poslove na zaštiti konkurencije. Uprava za zaštitu konkurencije je registovana u Zavodu za statistiku Crne Gore 14.02.2008. godine.

Vlada Crne Gore je na sjednici od 31.07.2008. godine, utvrdila Pravilnik o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za zaštitu konkurencije, kojim su sistematizovana službenička i namještenička mjesta za 13 izvršilaca, od kojih je trenutno zaposleno 8 službenika. Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji Uprave za zaštitu konkurencije, u okviru utvrđenih nadležnosti Uprave, došlo je do formiranja tri unutrašnje organizacione jedinice i to:

- Sektor za praćenje koncentracija, zabranjenih sporazuma, zloupotrebe dominantnog položaj i međunarodnu saradnju vrši poslove koji se odnose na praćenje konkurencije na tržištu uopšte i tržištima pojedinih privrednih sektora, kontrole koncentracija, utvrđivanje zloupotrebe dominantnog položaja određenih učesnika na tržištu i utvrđivanje zabranjenih sporazuma; prikupljanje podataka značajnih za utvrđivanje činjenica u postupku zaštite konkurencije; pripremanje stručne osnove za izradu nacrt zakona i podzakonskih akata iz oblasti zaštite konkurencije; analiziranje stanja na tržištu sa stanovišta slobodne i efikasne konkurencije i o utvrđenom stanju podnošenje izvještaja Ministarstvu; davanje objašnjenja i stručnih uputstava; objavljivanje statističkih podataka iz oblasti zaštite konkurencije, vođenje registara odobrenih koncentracija i prijave sporazuma i drugih propisanih evidencija, uspostavljanje saradnje sa regulatornim tijelima i Centralnom bankom Crne Gore; saradnje sa međunarodnim organizacijama, organima stranih država na području konkurencije; primjene evropskih i drugih međunarodnih standarda i instrumenata iz oblasti zaštite konkurencije; pripremanje seminara, radionica, okruglih stolova, bilatelarnih i multilateralnih sastanaka, pripremanje dokumentacije za programe tehničke saradnje.

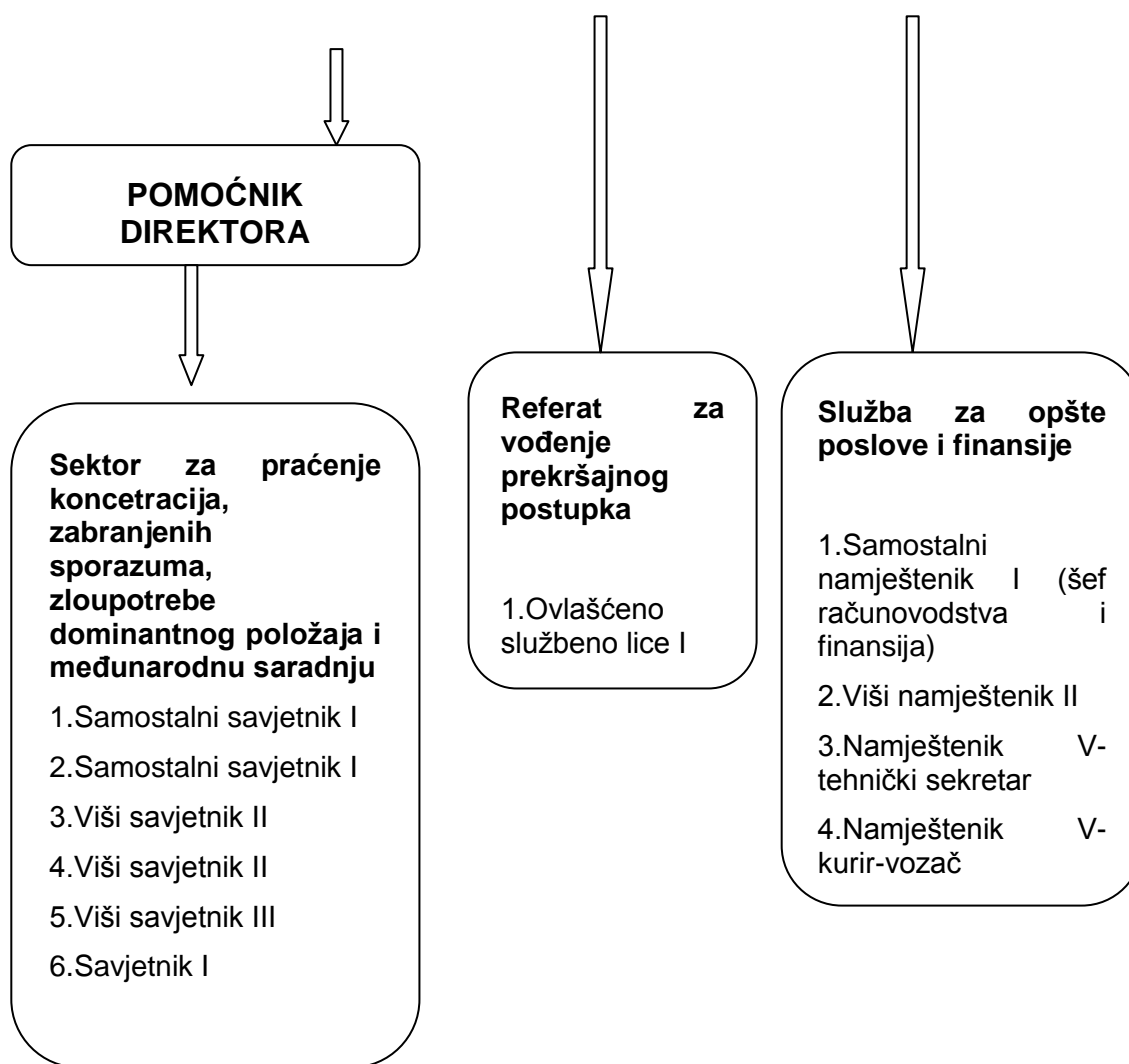
- Referat za vođenje prekršajnog postupka u okviru koga se vrše poslovi koji se odnose na procesne radnje vezane za prekršajni postupak i
- Služba za opšte poslove u okviru koje se vrše poslovi koji se odnose na prava i dužnosti službenika i namještenika zaposlenih u Upravi; poslove javnih nabavki; prijem, evidentiranje, administrativno-tehničku obradu i otpremanje akata; pripremanje budžetske potrebe za finansiranje organa (finansijski plan); pripremanje i izrada finansijskih iskaza (bilans uspjeha, bilans stanja imovine i obaveza); čuvanje i arhiviranje knjigovodstvene dokumentacije.

Nacrtom zakona o zaštiti konkurencije predviđeno je osnivanje Agencije za zaštitu konkurencije kao potpuno nezavisnog tijela. Nacionalnim programom za evropske integracije planirano je da će se formiranjem Agencije za zaštitu konkurencije povećati broj zaposlenih na 20 službenika do 2012. godine.

**ŠEMATSKI PRIKAZ UNUTRAŠNJE ORGANIZACIJE I
SISTEMATIZACIJE UPRAVE ZA ZAŠTITU KONKURENCIJE**

DIREKTOR

20. Koja istražna ovlašćenja zakon predviđa za tijelo nadležno za zaštitu konkurencije, a koja se odnose na Regulativu 01/2003 EZ?

Istražna ovlašćenja Uprave za zaštitu konkurencije su regulisana članom 34 i 38 ZZK. U sprovođenju postupka, a uskladu sa članom 38 ZZK, Uprava je ovlašćena da pisanim putem zahtijeva od učesnika na tržištu i drugih posredno uključenih lica dostavu podataka značajnih za utvrđivanje činjenica u postupku i to u roku od 15 dana, osim ako Uprava ne dozvoli duži rok. U skladu sa članom 34 ZZK u postupku za zaštitu konkurencije Uprava može pribavljati podatke i utvrđivati činjenice i putem inspeksijskog nadzora.

Novim Nacrtom zakona o zaštiti konkurencije definisanje pitanja istražnih ovlašćenja je predloženo u Dijelu IV - Postupak pred Agencijom, kojim bi se ovom organu omogućio neposredan uvid u sve poslovne prostorije, poslovne knjige, baze podataka ili drugu dokumentaciju, kao i uvođenje oslobađajućih ili ublažavajućih kazni za učesnike u postupku koji sarađuju, odnosno, dostave ključne informacije.

21. Koja ovlaštenja za izricanje kazni zakon predviđa u slučaju povrede (procenat prihoda)?

Donošenjem Rješenja Uprave u postupku kojim se utvrđuje postojanje povrede ZZK, podnosi se Zahtjev za pokretanje prekršajnog postupka protiv učesnika koji se prosljeđuje ovlaštenom službenom licu za vođenje prekršajnog postupka u okviru posebnog sektora.

Novčane kazne za prekršaje u slučaju povreda ZZK precizirane su članovima 44 i 45 ZZK. Članom 44 ZZK predviđeno je da će se novčanom kaznom u visini od dvjestostrukog do tristostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniti za prekršaj privredno društvo ili drugi oblik obavljanja privredne djelatnosti, državni organ i organ lokalne uprave, ako:

- zaključi ili izvrši zabranjeni ili ništavi sporazum kojim se sprječava, ograničava ili narušava konkurencija (član 7 st. 1 i 2 ZZK);
- ne ispuni u utvrđenom roku uslove iz rješenja kojim se pojedinačni izuzetak uslovno dodjeljuje (član 12 st. 1 i 4 ZZK);
- ne proda akcije privremeno stečene radi dalje prodaje najkasnije u roku od 12 mjeseci od dana sticanja akcija, odnosno, u odobrenom produženom roku (član 24 stav 1 tačka 1 ZZK);
- ne podnese zahtjev na propisanom obrascu za sprovođenje koncentracije nadležnom organu ili sprovodi koncentraciju bez pribavljenog odobrenja (član 25 stav 2 i član 30 stav 1 tač. 1 i 5 ZZK);
- ne ispuni u utvrđenom roku, prije ili nakon sprovođenja koncentracije, dodatne uslove i obaveze kojim se koncentracija uslovno odobrava (član 30 stav 1 tačka 4 ZZK));
- ne prekinu sprovođenje koncentracije do donošenja rješenja nadležnog organa kojim se namjeravana koncentracija odobrava ili do isteka rokova u kojim je nadležni organ dužan da donese rješenje (član 30 stav 2 ZZK);

Novčanom kaznom u iznosu od deseterostrukog do dvadeseterostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se i fizičko lice ili drugo odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom obliku obavljanja privredne djelatnosti, državnom organu i organu lokalne uprave, za prekršaje iz člana 44 stav 1 ZZK.

Članom 45 ZZK predviđeno je da će se novčanom kaznom u visini od stopedeseterostrukog do dvjestostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniti za prekršaj privredno društvo ili drugi oblik obavljanja privredne djelatnosti, državni organ i organ lokalne uprave, ako:

- ne prijavi sporazum u roku od 15 dana od dana zaključenja (član 17 ZZK);
- ne postupi po zahtjevu nadležnog organa da joj dostavi ili saopšti tražene podatke (član 38 ZZK).

Novčanom kaznom u iznosu od deseterostrukog do dvadeseterostrukog iznosa minimalne zarade u Crnoj Gori kazniće se fizičko lice ili odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom obliku obavljanja privredne djelatnosti, državnom organu i organu lokalne uprave, za prekršaje iz člana 45 stav 1 ZZK.

Pored izricanja novčanih kazni za prekršaje ZZK predviđa da ukoliko privredno društvo ili drugi oblik obavljanja privredne djelatnosti, državni organ i organ lokalne uprave počinjenim prekršajem iz člana 44 stav 1 ZZK učinio štetu ili nije izvršio obavezu ili je pribavio imovinsku korist, kazniće se novčanom kaznom u iznosu do deseterostrukog iznosa učinjene štete, neizvršene obaveze ili pribavljene imovinske koristi.

Takođe, ako je fizičko lice ili odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom obliku obavljanja privredne djelatnosti, državnom organu i organu lokalne uprave, pribavilo imovinsku korist koja je veća od propisane maksimalne novčane kazne ili od propisanog iznosa novčane kazne iz člana 44 stav 2 ZZK, izreći će se novčana kazna u iznosu do dvostrukog iznosa pribavljene imovinske koristi.

U skladu sa članom 45 ZZK, ako je privredno društvo ili drugi oblik obavljanja privredne djelatnosti, državni organ i organ lokalne uprave prekršajem učinio štetu ili nije izvršio obavezu ili je pribavio imovinsku korist visina novčane kazne iznosi do petostrukog iznosa učinjene štete, neizvršene obaveze ili pribavljene imovinske koristi.

Takođe, ako je fizičko lice ili odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom obliku obavljanja privredne djelatnosti, državnom organu i organu lokalne uprave, pribavilo imovinsku korist koja je veća od propisane maksimalne novčane kazne ili propisanog iznosa novčane kazne iz člana 45 stava 2 ZZK izreći će se novčana kazna u iznosu do dvostrukog iznosa pribavljene imovinske koristi.

22. Da li zakon predviđa privremene mjere?

Kada Uprava za zaštitu konkurencije utvrdi da se sporazumom sprječava, ograničava ili narušava konkurencija, odnosno da je zloupotrijebljen dominantni položaj, rješenjem može odrediti mjere iz člana 42 u vezi sa čl. 10 i 21 ZZK, i to:

- privremeno zabraniti vršenje prometa određene vrste robe ili usluga na relevantnom tržištu, koje ne može trajati duže od tri mjeseca;
- privremeno zabraniti vršenje djelatnosti ako i pored zabrane iz tačke 1) člana 42 ZZK, učesnik na tržištu nastavi da vrši promet robe ili usluga na relevantnom tržištu, koje ne može trajati duže od četiri mjeseca.

U novom Nacrtu zakona o zaštiti konkurencije predviđene su mjere ponašanja i strukturalne mjere.

23. Da li zakon predviđa rokove zastarelosti?

Na prekršajni postupak zbog povreda ZZK primjenjuju se odredbe Zakona o prekršajima (Sl. list RCG, br. 25/94, 29/94, 29/94, 38/96 i 48/99). Pitanja rokova zastarjelosti u Zakonu o prekršajima regulisano je članom 55, gdje se prekršajni postupak ne može pokrenuti ako protekne jedna godina od dana kada je prekršaj izvršen, takođe, istim članom je definisano da zastarjelost prekršajnog gonjenja nastaje u svakom slučaju kada protekne dvije godine.

U skladu sa članom 56 Zakona o prekršajima, izrečene kazne se ne mogu izvršiti ako je od dana pravosnažnosti rješenja o prekršaju protekla jedna godina, odnosno, zastarjelost izvršenja kazne nastaje u svakom slučaju kada protekne dvije godine.

U novom Nacrtu zakona u Dijelu VII - Kaznene odredbe – posebno je predviđeno pitanje rokova zastarjelosti za vođenje prekršajnog postupka.

24. Da li zakon sadrži odredbe za zaštitu službene i poslovne tajne?

Članom 38 stav 2 ZZK predviđeno je da:

»Lice kome je podnijet zahtjev nema pravo da se poziva na poslovnu tajnu radi odbijanja saopštavanja određenog podatka, ali ima pravo na naknadu cjelokupne štete, uključujući i izgubljenju dobit od strane nadležnog organa, ako je pretrpi usljed njegovog otkrivanja trećem neovlašćenom licu.«

25. Predviđa li zakon istrage u pojedinačnim sektorima?

U članu 33 ZZK Uprava, u okviru svojih nadležnosti, vrši poslove praćenja konkurencije na tržištu uopšte i tržištima pojedinih privrednih sektora, što podrazumijeva da stručna služba Uprave prikuplja podatke koji su bitni za ispitivanje tržišta i utvrđivanje stanja na tržištu. Uprava vrši prikupljanje podataka i u pojedinačnim sektorima od učesnika na tržištu radi utvrđivanja činjenica i uslova za eventualno pokretanje postupka.

26. Da li su zakonom uređeni pravo na saslušanje, uključujući pravo na uvid u dokumentaciju?

ZZK nije posebno uređeno pravo saslušanja stranke i pravo na uvid u dokumentaciju, već se članom 35 ZZK upućuje na primjenu Zakona o opštem upravnom postupku (Sl. list RCG, br. 60/03) po ovim pitanjima.

Pravo saslušanja stranke definiše se u Dijelu II – Glava XI Zakona o opštem upravnom postupku – Postupak do donošenja rješenja, a pravo na uvid u dokumentaciju definiše se Dijelu I – Glavi IV Zakona o opštem upravnom postupku – Komunikacija organa i stranaka.

27. Da li zakon propisuje prava trećih strana u postupku?

ZZK nije posebno uređeno pitanje prava trećih strana u postupku, već se članom 35 ZZK upućuje na primjenu Zakona o opštem upravnom postupku (Sl. list RCG, br. 60/03).

Prava trećih strana u postupku definisana su članom 39 Zakona o opštem upravnom postupku.

28. Da li zakon predviđa sudski postupak ocjene?

Izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti konkurencije članom 3 definiše se konačnost Rješenja. Protiv Rješenja Uprave nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može pokrenuti upravni spor pred Upravnim sudom Crne Gore i to u roku od 30 dana od dana dostavljanja Rješenja Uprave.

29. Da li je zakonom predviđeno objavljivanje aktivnosti i djelovanja tijela nadležnog za konkurenciju?

Članom 28 ZZK koji se odnosi na Zahtjev za odobrenje koncentracije utvrđuje se obaveza Uprave da objavi podatke iz zahtjeva u "Službenom listu Crne Gore" i to:

- 1) nazive učesnika u koncentraciji;
- 2) prirodu koncentracije; i
- 3) privredni sektor u okviru koga se koncentracija vrši.

Novim Nacrtom zakona o zaštiti konkurencije u Dijelu IV – Postupak pred Agencijom, predviđeno je da se u Službenom listu Crne Gore i na veb sajtu nadležnog organa objavljuje sažeto

obrazloženje Rješenja o koncentraciji, Rješenja u slučaju zabranjenih sporazuma i Rješenja o zloupotrebi dominantnog položaja.

30. Molimo priložite informacije o evidenciji primjene pravila od strane tijela nadležnog za primjenu prava konkurencije (ažuriranu statistiku slučajeva, primjere skorašnjih odluka, raščlanjeni prikaz ocjene ozbiljnih povreda konkurencije i postignutih rezultata itd).

Od stupanja na snagu ZZK, dana 01.01. 2006. godine, nadležni organ za zaštitu konkurencije je riješio 42 slučaja po Zahtjevima za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, dok je jedan Zahtjev u proceduri.

Registar podnesenih Zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije nalaze se u prilogu – (Aneks 33). Takođe, u prilogu se nalaze tri odluke tijela nadležnog za sprovođenje ZZK – (Aneks 30, Aneks 31, Aneks 32).

Upravi su do sada dostavljene dvije prijave zloupotrebe dominantnog položaja koje nisu podnesene na propisan način, koje će nakon dopunjavanja Zahtjeva ući u proceduru.

Uprava je po službenoj dužnosti preventivno djelovala u jednom slučaju zloupotrebe dominantnog položaja i u jednom slučaju zabranjenog sporazuma u kojima nije bilo štetnih efekata na relevantnom tržištu Crne Gore.

II. DRŽAVNA POMOĆ

31. Koji koraci su preduzeti ili će biti preduzeti kako bi se uspostavio zakonski okvir za kontrolu državne pomoći u vašoj zemlji? Koji su sastavni dijelovi tog okvira (zakon o državnoj pomoći, podzakonski akti, i direktno pozivanje na EU Acquis)? Koji će biti vremenski rok za uspostavljanje zakonskog okvira?

Uspostavljanje zakonodavnog okvira kontrole državnih pomoći u Crnoj Gori utemeljeno je na četiri bitna koraka: (1) donošenje Zakona o kontroli državne podrške i pomoći kao temeljnog akta za uspostavljanja sistema državnih pomoći (Sl. list RCG, br. 26/07), (2) donošenje Uredbe o načinu i postupku podnošenja i sadržaju potrebne dokumentacije za predhodnu i naknadnu kontrolu državne podrške i pomoći (Sl. list RCG, br. 13/08), (3) Uredbe o bližim kriterijumima namjeni i uslovima dodjele državne pomoći (Sl. list RCG, br. 13/08) i (4) Pravilnika o sadržaju godišnjeg izvještaja o kontroli državne podrške i pomoći (Sl. list RCG, br. 7/08).

Zakon o kontroli državne podrške i pomoći stupio je na snagu 25. maja 2007. i sadrži materijalne odredbe zasnovane na odredbama članova 86, 87. i 88. Ugovora o osnivanju Evropskih zajednica.

Uredba o bližim kriterijumima namjeni i uslovima dodjele državne pomoći stupila je na snagu 9. marta 2008. godine i obuhvata sekundarno zakonodavstvo pravne prakse u području državnih pomoći. Odredbom člana 3 stav 1 alineja 2 Uredbe o bližim kriterijumima namjeni i uslovima dodjele državne podrške i pomoći, a u skladu sa članom 73(iii) Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, moguća je direktna primjena pravne prakse u području državnih pomoći u obliku ocjene državne pomoći na osnovu kriterijuma koji proizilaze iz primjene pravila pravne prakse o državnim pomoćima.

Novembra 2007. Vlada Crne Gore je Rješenjem imenovala Komisiju za kontrolu državne podrške i pomoći (Sl. list CG, br. 08/07 i 16/08), koja je počela sa radom 14. marta 2008. godine. Novom sistematizacijom Ministarstva finansija sistematizovani su poslovi Odjeljenja za pripremu državne pomoći koje, u ime Ministarstva a u skladu sa Zakonom, obavlja stručne, tehničke i administrativne poslove za Komisiju.

NAPOMENA: Na sjednici od 2. aprila 2009. godine Vlada Crne Gore utvrdila je Predlog zakona o kontroli državne pomoći i uputila Skupštini Crne Gore, gdje je Zakon usvojen 09.11.2009. godine, aktom br. SU-SK 06-459. Pripremljen je i novi set podzakonskih akata na Zakon o kontroli državne pomoći koji su uređeni uz pomoć EU (projekat TRIM MNE) i usklađeni sa pravilima koje nalaže EK. Uredbom o prihvatljivim troškovima, maksimalno dozvoljenim intezitetima državne pomoći i drugim kriterijumima koji su mjerodavni za dodjelu državne pomoći za pojedine ciljeve državne pomoći, biće usvojena cjelina pravne prakse u pogledu materijalnih pravila u području državnih pomoći.

U daljem tekstu je data detaljna analiza primijenjenih pravila o državnoj pomoći u važećoj regulativi i regulativi koja je u fazi donošenja u nadležnim institucijama, Vladi i Skupštini.

Uredbom o prihvatljivim troškovima, maksimalno dozvoljenim intenzitetima državne pomoći i drugim kriterijumima koji su mjerodavni za dodjelu državne pomoći za pojedine ciljeve državne pomoći, Pravilnikom o sadržaju godišnjeg izvještaja za dodjelu državne pomoći, Uredbom o metodologiji i formi podnošenja notifikacije i kontroli državne pomoći su obuhvaćena sva nova pravila EK koja su stupila na snagu do momenta njene izrade.

- Uredba Komisije (EZ) br. 794/2004 od 21. aprila 2004. kojom se precizira sprovođenje Uredbe Savjeta (EZ) br. 659/1999 o utvrđivanju detaljnih pravila za primjenu člana 93. Ugovora o osnivanju EZ Službeni list L 140, 30.04.2004, str. 1-134 (prava državne pomoći + Nova prava državne pomoći)
- Uredba Savjeta br. 659/1999 od 22. marta 1999. godine kojom se utvrđuju jasna pravila primjene člana 93. (sada član 88) Ugovora o EZ Službeni list L 83/1, 27.03.1999, str. 1-9.

Zakon je usaglašen sa Uredbom Evropskog Savjeta, broj 659/1999 kojom se utvrđuje jasna pravila primjene člana 93 Ugovora o osnivanju Evropske zajednice i Uredbom 794/2004 kojom se precizira sprovođenje i implementacija Uredbe 659/1999.

Ova pravila su ugrađena u važeća i nova akta u Crnoj Gori.

Opšta grupna izuzeća

- Uredba Komisije (EZ) br. 800/2008 od 6. avgusta 2008. godine, kojom se proglašavaju određene kategorije pomoći usklađene sa zajedničkim tržištem u primjeni člana 87. i 88. Ugovora (Uredba o Opštim grupnim izuzećima)

Ova pravila su ugrađena u važeća i nova akta u Crnoj Gori.

Obuka

- Saopštenje Komisije - Kriterijumi za analizu usklađenosti slučajeva obuke o državnoj pomoći uz pojedinačna obavještanja (ostale jezičke verzije će uslijediti) Saopštenje za štampu: Komisija usvaja smjernice u vezi obuke o pomoći i pomoći ugroženim licima i radnicima s invaliditetom (IP/09/863, 3.6.2009) Često postavljana pitanja: Kriterijumi za analizu usklađenosti slučajeva obuke o državnoj pomoći uz pojedinačna obavještanja (MEMO/09/260, 3.6.2009)

Ovo pravilo je bilo u primjeni u starim podzakonskim aktima u Crnoj Gori i prestaje da važi u novim aktima.

Pomoć MSP

- Preporuka Komisije od 6. maja 2003. godine, o definiciji mikro, malih i srednjih preduzeća (objavljeno pod brojem dokumenta C(2003) 1422) Službeni list L 124, 20.05.2003, str 36-41. Napominjemo da ova definicija malih i srednjih preduzeća važi od 01.01.2005.
- Saopštenje Komisije - Model izjave o informacijama koje se odnose na kvalifikaciju preduzeća kao MSP, Službeni list C 118, 20.05.2003, str 5-15
- Ispravka Saopštenja Komisije - Model Izjave o informacijama koje se odnose na kvalifikaciju preduzeća kao MSP, Službeni list C 156, 04.07.2003, str. 14

Ovo pravilo je bilo u primjeni u starim podzakonskim aktima u Crnoj Gori i prestaju da važe u novim aktima.

Pomoć za zapošljavanje

- Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za zaštitu životne sredine, Službeni list C 82 od 01.04.2008, str. 1

Ovo pravilo je bilo u primjeni u starim podzakonskim aktima u Crnoj Gori i prestaje da važi u novim aktima.

Regionalna pomoć

- Uredba Komisije (EZ) br. 1628/2006 od 24. oktobra 2006. godine o primjeni članova 87. i 88. Ugovora na nacionalne regionalne investicione pomoći (Regulativa za grupna izuzeća kod regionalnih pomoći), Službeni list L 302 od 01.11.2006, str. 29
- Smjernice o nacionalnoj regionalnoj pomoći za 2007-2013, Službeni list C 54, 04.03.2006, str 13-45

Ova pravila se nalaze u novim propisima.

Horizontalna

Istraživanje i razvoj i inovacije

- Okvir Zajednice za državnu pomoć za istraživanje i razvoj, OJ C 323, 30/12/2006 str. 1-26,

Ovo pravilo se nalazi u novim propisima.

Pomoć za zaštitu životne sredine

- Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za zaštitu životne sredine, OJ C37, 03.02.2001, str. 3-15

Ovo pravilo je bilo u primjeni u starim podzakonskim aktima u Crnoj Gori i prestaje da važi u novim podzakonskim aktima.

- Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za zaštitu životne sredine 2008/C 82/01, Službeni list C 82 od 01.04.2008, str. 1-33

Ovo pravilo se nalazi u novim aktima.

Rizični kapital

- Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za poboljšanje rizika ulaganja kapitala u malim i srednjim preduzećima, Službeni list C 194, 18.08.2006, str. 2-22

Ovo pravilo se nalazi u novim aktima.

Spašavanje i pomoć restrukturiranja

- Smjernice Zajednice o državnoj pomoći za spašavanje i restrukturiranje preduzeća u teškoćama, Službeni list C 244, 01.10.2004, str. 2-17

Ovo pravilo se nalazi u novim aktima

Posebna sektorska pravila

- Saopštenje Komisije o primjeni pravila o državnoj pomoći za javni radiodifuzni servis 2001/C 320/04, Službeni list C 320, 15.11.2001, str. 5-11

Ovo pravilo se nalazi u novim aktima.

Kinematografska i druga audiovizualna djela

- Saopštenje Komisije Savjetu, Evropskom Parlamentu, Ekonomskom i socijalnom odboru i Odboru regija o određenim pravnim aspektima koji se odnose na kinematografska i druga audiovizualna djela od 26. septembra 2001/2009/C 31/01 Službeni list C 31, 07/02/2009 str. 1

Ovo pravilo se nalazi u novim aktima.

Poštanske usluge

- Obavještenje Komisije o primjeni pravila tržišne konkurencije na poštanski sektor i procjene nekih državnih mjera koje se odnose na poštanske usluge, Službeni list C 39, 06.02.1998, str. 2-18

Ovo pravilo se nalazi u novim aktima.

Ugalj

- Uredba Vijeća (EZ) br. 1407/2002 od 23. jula 2002. godine o državnoj pomoći u industriji uglja, Službeni list L 205, 02.08.2002, str. 1-8

Ovo pravilo se nalazi u novim aktima.

Brodogradnja

- Okvir o državnoj pomoći za brodogradnju, Službeni list C 317, 30.12.2003, str. 11-14
- Saopštenje Komisije u vezi produženja Okvira o državnoj pomoći za brodogradnju, Službeni list C 260, 28.10.2006. str. 7

Ova pravila se nalaze u novim aktima.

Čelik

- Saopštenje Komisije: pomoć spašavanja i restrukturiranja i pomoć za zatvaranje sektora čelika, Službeni list C70, 19.3.2002, str. 21
- Saopštenje Komisije: Multisektorski okvir regionalnih pomoći za velike investicione projekte, paragraf 27: zabrane pomoći za investicione projekte u industriji čelika
- Saopštenje Komisije: pomoć za spašavanje i restrukturiranje i pomoć zatvaranja za sektor čelika C70 Službeni list, 19.3.2002, stranica 21
- Saopštenje Komisije: Multisektorski okvir regionalnih pomoći za velike investicione projekte, paragraf 27: zabrana pomoći za investicione projekte u industriji čelika
- Saopštenje Komisije u vezi sa određenim aspektima tretmana slučajeva konkurencije uslijed isteka Ugovora o EZUČ - Službeni list C 152, 26.06.2002, str. 5-12

Ova pravila se nalaze u novim propisima.

Referentna stopa

- Novo Saopštenje Komisije o reviziji metoda za postavljanje referentne i diskontne stope - OJ C 14, 19.1.2008, str.6

Ovo pravilo se nalazi u novim aktima.

Državne garancije

- Obavještenje Komisije o primjeni članova 87. i 88. Ugovora o EZ-u na državne pomoći u obliku garancija, Službeni list C 155, 20.06.2008. str. 10-22

Ovo pravilo je u novim propisima u Crnoj Gori.

Prodaja javnog zemljišta

- Saopštenje Komisije u vezi elemenata pomoći u prodaji zemljišta od strane javnih vlasti, Službeni list C 209 od 10.7.1997, str. 3-5

Ovo pravilo je u novim propisima u Crnoj Gori.

Osiguranje izvoznih kredita

- Saopštenje Komisije državama članicama o izmjenama saopštenja u skladu sa članom 93 (1) Ugovora o EZ, o primjeni članova 92. i 93. Ugovora o kratkoročnom izvoznom kreditnom osiguranju, Službeni list C 325, 22.12.2005 – str. 22 -- 23
- Saopštenje Komisije o prolongiranju Saopštenja Komisije državama članicama u skladu sa članom 93 (1) Ugovora o EZ, o primjeni članova 92. i 93. Ugovora o kratkoročnom izvoznom kreditnom osiguranju Tekst sa EEA značajem, Službeni list C 307, 11/12/2004 P. 0.012 - 0.012
- Saopštenje Komisije državama članicama o izmjenama saopštenja u skladu sa članom 93 (1) Ugovora o EZ, o primjeni članova 92. i 93. Ugovora o kratkoročnom izvoznom kreditnom osiguranju Službeni list C 217, 02.08.2001, str. 2 - 3
- Saopštenje Komisije državama članicama u skladu sa članom 93 (1) Ugovora o EZ, o primjeni članova 92. i 93. Ugovora o kratkoročnom izvoznom kreditnom osiguranju, Službeni list C 281, 17.09.1997, str. 4-10

Ova pravila se nalaze u novim propisima u Crnoj Gori.

Transparentnost javnih preduzeća

- Direktiva Komisije 2006/111/EC od 16. novembra 2006. godine o transparentnosti finansijskih odnosa između država članica i javnih preduzeća, kao i o finansijskoj transparentnosti u pojedinim preduzećima (kodifikovana verzija), Službeni list L 318, 17.11.2006, str. 17 - 25

Pravilo se nalazi u novim propisima u Crnoj Gori.

Usluge od opšteg ekonomskog interesa

- Odluka Komisije od 28. novembra 2005. godine o primjeni člana 86 (2) Ugovora o EZ-u na državnoj pomoći u obliku naknade za javne usluge dodijeljenih određenim preduzećima kojima je povjereno pruženje usluga od opšteg ekonomskog interesa (objavljeno pod brojem dokumenta C(2005) 2673) Službeni list L 312, 29.11.2005, str. 67-73
- Okvir Zajednice za državnu pomoć u obliku naknade za javne usluge Službeni list C 297, 29.11.2005, str. 4-7

Ova pravila se nalaze u novim propisima.

Za vazdušni saobraćaj, postoje sljedeća sektorska pravila:

- Primjena članova 92. i 93. [sada 87 i 88] Ugovora o EZ i člana 61. EEA sporazuma o Državnoj pomoći u sektoru avijacije
- Saopštenje Komisije C (2005) 312 - smjernice Zajednice o finansiranju aerodroma i start-up pomoć kompanijama u odlasku sa regionalnih aerodroma, Službeni list C 312, 09/12/2005, str. 0001

Za pomorski saobraćaj, postoje sljedeća sektorska pravila:

- Saopštenje Komisije C (2004) 43 - smjernice Zajednice o državnim pomoćima za pomorski saobraćaj, Službeni list C 013, 17/01/2004 str. 0003 - 0.012

Za unutrašnji saobraćaj, postoje sljedeća sektorska pravila:

- Konsolidovana Uredba (EEZ) br. 1107/70 Vijeća od 4. juna 1970. godine o dodjeli pomoći za prevoz željeznicom, drumskim i unutrašnjim plovnim putevima (pravilo se nalazi u novim propisima)
- Konsolidovana Uredba (EEZ) br. 1191/69 Vijeća od 26 juna 1969. godine na akcije od strane država članica u vezi obaveza svojstvenih konceptu javne usluge u transportu željeznicom, drumskim i unutrašnjim plovnim putevima.
- Uredba (EZ) br. 1370/2007 Evropskog parlamenta i Vijeća od 23.10.2007 o uslugama javnog prevoza putnika željeznicom, drumskim saobraćajem i ukidanju Uredbe Vijeća (EEZ) br. 1191/69 i 1107/70 (SL L 315, 3.12.2007, str.1)

Pravila se nalaze u novim propisima.

Željeznički saobraćaj

- Smjernice Zajednice o državnim pomoćima za željeznička preduzeća (OJ C 184, 22.07.2008, str.13)

Ovo pravilo se nalazi u novim propisima.

32. Koja je definicija državne pomoći u okviru zakonodavstva o državnoj pomoći? Kakva je procedura za procjenu državne pomoći?

Zakon o kontroli državne podrške i pomoći (Sl. list RCG, br. 26/07), u članu 2, stav 1 daje definiciju:

„Državnu podršku i pomoć, u smislu ovog Zakona, predstavljaju izdaci države i lokalne samouprave, odnosno, umanjeni prihodi koji predstavljaju povlastice ili privilegije za primaoca državne podrške i pomoći i koje mu omogućavaju konkurentsku prednost, kao i finansiranje i sufinansiranje programa primaoca za tržišno orjentisanu proizvodnju roba i pružanje usluga“.

Uredba o načinu i postupku podnošenja i sadržaju potrebne dokumentacije za predhodnu i naknadnu kontrolu državne podrške i pomoći (Sl. list CG, br. 13/08) propisuje proceduru, odnosno, način i postupak podnošenja Zahtjeva za državnu pomoć. Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći razmatra, ocjenjuje i odobrava Prijedloge državne podrške i pomoći koju podnosi davalac i, u roku od 60 dana od dana podnošenja urednog Prijedloga, ocjenjuje usaglašenost sa Zakonom.

Shodno članu 8 Zakona, Ministarstvo finansija obavljajući stručne, administrativne i tehničke poslove za Komisiju, priprema predlog mišljenja za prethodnu i naknadnu kontrolu državne pomoći, koju vrši Komisija.

33. Kakvo je stanje u odnosu na postojeće mjere državne pomoći? Molimo vas predočite objašnjenje trenutnog sistema državne pomoći u odnosu na klasifikacije Zajednice.

Državne pomoći postaju važno razvojno pitanje. Osim u privredi, pomoći se kroz druge pojavne oblike javljaju i u drugim oblastima društvenog života. Po pravilu, izvor im je državni budžet i, u znatno manjem obimu, budžeti jedinica lokalne samouprave.

Strukturu i veličinu državnih pomoći određuju značajne promjene kroz koje je prošla Crna Gora posljednjih godina. To su tranzicioni procesi (kao i ostale zemlje Srednje i Istočne Evrope), a nakon obnove nezavisnosti 2006. godine pravna i socijalna izgradnja nove države. Zbog toga se i javljaju potrebe i zahtjevi za ubrzanim ulaganjima u poljoprivredu, djelove industrije, mala i srednja preduzeća, infrastrukturu i turizam. Ova područja su ujedno i pravci dugoročnog strateškog razvoja Crne Gore. Dio pomoći mora ići u razvojno i finansijsko restrukturiranje djelova privrede, a dio za novi razvoj i prilagođavanje novim zahtjevima tržišta, u skladu sa pravilima koje nalaže WTO, kao i u skladu sa SSP-om.

Izazovi u pogledu uvođenja i primjene sistema državne pomoći u Crnoj Gori proističu iz kompleksnosti i novih rješenja u oblasti državne pomoći uopšte, kao i iz činjenice da će se regulisanje državne pomoći i u pravu Evropske unije vjerovatno konstantno mijenjati u narednom periodu, pa samim tim i nacionalna regulativa o državnoj pomoći u Crnoj Gori u cilju daljeg usaglašavanja.

Uspostavljeni sistem državne pomoći u Crnoj Gori usklađuje se sa sistemom u Evropskoj uniji i zahtjevima Evropske unije. Ovi zahtjevi obuhvataju sljedeće: potpuna primjena pravila koja važe za državnu pomoć, uspostavljanje nezavisnog organa, odobravanje ili zabrana programa državne pomoći i pojedinačnih sredstava državne pomoći, obezbjeđenje povraćaja svake nezakonito dodijeljene državne pomoći, obezbjeđenje transparentnosti u oblasti državne pomoći (sastavljanje godišnjeg Izvještaja), izradu sveobuhvatnog popisa svih programa državne pomoći.

Obzirom na navedeno, najznačajnije državne pomoći u 2008. godini bile su regionalne pomoći, a zatim pomoći sektoru čelika, sektoru saobraćaja, finansijskom sektoru, sektoru poljoprivrede.

U narednom periodu, zbog posljedica svjetske ekonomske krize, realno je očekivati brojne zahtjeve za državnu pomoć. Od potencijalnih pomoći u budućem periodu najzastupljenije bi mogle biti pomoći za sanaciju i restrukturiranje.

U Izvještaju o dodijeljenoj državnoj pomoći u 2008. godini mogu se primijetiti prve posljedice svjetske ekonomske krize kroz pomoć sektoru finansijskih usluga.

U zadnje tri godine učinjeni su znatni naponi da se područje državnih pomoći pravno i materijalno fokusira uvažavajući zahtjeve, metodologiju i uslove EU i WTO-a. Glavni cilj bio je učiniti pomoći transparentnim i smanjiti (kontrolisati) ukupnu nivo pomoći u privredi. U tom smislu, Ministarstvo finansija je 2007. godine formiralo Monitoring tim za praćenje i kontrolu državne pomoći. Glavni zadatak monitoring tima bila je izrada Izvještaja o popisu državne pomoći u Crnoj Gori (2005. i 2006. godini) kao i izrada i procesuiranje Zakona o kontroli državne podrške i pomoći. U novembru

2007. godine Vlada Crne Gore je rješenjem imenovala Komisiju za kontrolu državne podrške i pomoći koja je počela sa radom u martu 2008. godine. Novembra 2008. godine, sistematizacijom Ministarstva finansija sistematizovani su poslovi i zadaci Odjeljenja za pripremu državne pomoći, koje u ime Ministarstva finansija, u skladu sa Zakonom, obavlja stručne, tehničke i administrativne poslove za Komisiju.

U tom pravcu, u 2007, 2008. i tokom 2009. godine postignut je značajan napredak i to:

1. na snagu je stupio Zakon o kontroli državne podrške i pomoći (Sl. list RCG, br. 26/07) koji je najvećim dijelom usklađen sa sistemom EU;
2. indirektna subvencije su postale transparentne ili isključene;
3. dio subvencija u 2007. i 2008. godini vezan je za fondove (Fond za razvoj i Zavod za zapošljavanje Crne Gore), posebno na području zapošljavanja, a u 2008. godini fondovi su postali dio budžeta;
4. izrađeni su: Zakon o kontroli državne podrške i pomoći, a zatim i podzakonska akta: Uredba o bližim kriterijumima, namjeni i uslovima dodjele državne podrške i pomoći, Uredba o načinu i postupku podnošenja i sadržaju potrebne dokumentacije za prethodnu i naknadnu kontrolu državne podrške i pomoći i Pravilnik o sadržaju godišnjeg izvještaja o kontroli državne podrške i pomoći;
5. Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći počela je sa radom marta 2008. godine.

NAPOMENA: U 2009. godini pripremljen je novi set propisa: Zakon o kontroli državne pomoći, Uredba o prihvatljivim troškovima, maksimalno dozvoljenim intezitetima državne pomoći i drugim kriterijumima koji su mjerodavni za dodjelu državne pomoći za pojedine ciljeve državne pomoći, Pravilnik o sadržaju godišnjeg Izvještaja za dodjelu državne pomoći, Uredba o metodologiji i formi podnošenja notifikacije i kontroli državne pomoći. Cijeli set propisa urađen je uz pomoć eksperata EU i u najvećoj mogućoj mjeri usaglašeni sa primarnim i sekundarnim zakonodavstvom EU.

Došlo je do promjena i u konačnoj ocjeni BDP-a i učestvovanju pomoći u njemu. Uzimajući u obzir aktuelne ocjene BDP-a, proizlazi da je učestvovanje određenih oblika državnih pomoći bilo kako slijedi:

Državne pomoći i BDP u %	2006.	2007.	2008.
	izvršenje	izvršenje	izvršenje
Ukupno sa lokalnom samoupravom	3.05%	0,88%	1.37%

*Izvor podataka: Godišnji izvještaj o kontroli državne podrške i pomoći u 2008. godini

Naglo smanjenje učešća državne pomoći u BDP-u u 2007. godini u odnosu na 2006. godinu posljedica je toga što se u Izvještajima za 2007. i 2008. godinu slijedila metodologija propisana od strane Evropske unije. Primjena ove metodologije je bila moguća obzirom da postoji zakonski okvir. Povećanje učešća državne pomoći u 2008. godini u odnosu na 2007. posljedica je veće transparentnosti usljed dejstva Zakona, a dijelom i posljedica svjetske finansijske krize, koja remeti tržišta. Uočava se pad učešća direktnih subvencija u odnosu na 2006.godinu. Kretanja subvencija u privredi u 2007. godini pokazuju:

- povećanu transparentnost i
- pad učešća u BDP u odnosu na 2006.godinu.

Nakon usvajanja Izvještaja o dodijeljenim državnim pomoćima u 2007. i 2008. godini od strane Komisije za kontrolu državne podrške i pomoći, Izvještaji su dostavljeni Vladi i Skupštini Crne Gore. Ukazujemo na neke značajnije pomoći (u mil. eura) u 2008.godini.

Regionalne pomoći	22,243
Čelik	10,792
Saobraćaj	3,271
Finansijske usluge	2,775
Poljoprivreda i ribarstvo	2,616
Zapošljavanje	1.135

*Izvor podataka: Godišnji izvještaj o kontroli državne podrške i pomoći u 2008. godini

Saglasno SSP-u, sektor poljoprivrede i ribarstva posmatra se posebno, jer je oblast primarne poljoprivrede i ribarstva definisana u poglavlju II SSP-a, pa se odredbe ovog Zakona ne primjenjuju za namjene podsticanja razvoja poljoprivrede i ribarstva.

Udio pomoći u državnom budžetu povećan je u 2008. godini u ukupnom iznosu i iznosi 45,896 miliona eura u odnosu na 2007. godinu kada je iznosio 24,847 miliona eura. U bruto društvenom proizvodu udio državne pomoći povećan je sa 0.88 % u 2007. godini na 1.37% u 2008. godini.

Zakon o državnoj podršci i pomoći prihvatio je klasifikaciju Evropske unije u grupe A(A1+A2), B1, C1(C1+C) i D1. Prvi popis državnih pomoći, koji je izrađen u septembru 2008. godine, u potpunosti je uvažio ovu klasifikaciju.

34. Koja je institucija zadužena za nadzor i kontrolu državne pomoći, za analizu efekata državne pomoći na konkurenciju i uspostavljanje tekućeg popisa zasnovanog na modelu Zajednice? U kojoj mjeri je ta institucija nezavisna od tijela nadležnih za dodjelu državne pomoći?

U skladu sa članovima 6 i 7 Zakona o kontroli državne podrške i pomoći, kontrolu dodjele i korišćenja, odobravanje i nalaganje povraćaja državne pomoći vrši Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći.

Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći je samostalni organ sa javnim ovlašćenjima, koju imenuje Vlada Crne Gore. Takvim organizovanjem, u zakonodavnom smislu, Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći je u najvećoj mogućoj mjeri nezavisna od davalaca državne pomoći.

Saglasno članu 8 Zakona o kontroli državne podrške i pomoći stručne, tehničke i administrativne poslove za Komisiju obavlja Odjeljenje za pripremu državne pomoći, kao organizaciona cjelina Ministarstva finansija. Odjeljenje, na osnovu podataka dostavljenih od strane davalaca državne pomoći, sastavlja popis državne pomoći, na osnovu modela Zajednica.

35. Šta su nadležnosti tijela za kontrolu državnih pomoći na čije osnivanje ste se obavezali na osnovu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju? Molimo, obuhvatite sljedeća pitanja:

Članovima 6 i 7, kao i članovima 10, 11, 12, 13, 14 i 15 Zakona o kontroli državne podrške i pomoći propisane su nadležnosti Komisije za kontrolu državne podrške i pomoći, koju imenuje Vlada.

a) U kojoj mjeri su odluke tog tijela o državnoj pomoći obavezujuće za sve strane?

Prije upućivanja zakonskih i drugih predloga koji sadrže predlog opšte državne pomoći na postupak Vladi Crne Gore, ministarstva i drugi organi uprave dužni su dostaviti predlog opšte državne pomoći Komisiji za kontrolu državne pomoći na prethodno mišljenje. To se mišljenje dostavlja Vladi Crne Gore zajedno sa zakonskim ili drugim predlogom koji sadrži predlog opšte državne pomoći. Predlozi akata koji se dostave na postupak Vladi Crne Gore bez pozitivnog mišljenja Komisije za kontrolu državne podrške i pomoći vraćaju se predlagaču na doradu.

Davalac državne pomoći je, shodno odredbama člana 10 Zakona o kontroli državne pomoći, u obavezi da Komisiji dostavi podatke i dokumentaciju za odobrenje državne pomoći. Ako davalac to ne učini u ostavljenom roku, Komisija može donijeti Rješenje o uskraćenju odobrenja ili povraćaju iznosa dodijeljene državne podrške i pomoći.

Ako utvrdi da je prijavljena državna pomoć usaglašena sa Zakonom, Komisija shodno odredbama člana 11 Zakona o kontroli državne podrške i pomoći odobrava predlog državne podrške i pomoći. Ako Komisija ocijeni da je prijavljena državna pomoć u suprotnosti sa Zakonom, donijeće akt kojim će davaocu odrediti rok za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti. Ako se državna podrška i pomoć dodijeli bez odobrenja Komisije, Komisija podnosi Vladi, odnosno, nadležnom organu lokalne samouprave, izvještaj o ovakvoj pomoći, sa predlogom mjera.

Takođe, ako u toku kontrole korišćenja i ostvarenih rezultata državne podrške i pomoći utvrdi nepravilnosti Komisija će, shodno odredbama člana 12 Zakona, odrediti davaocu državne pomoći rok za otklanjanje utvrđenih nepravilnosti. Ako u ostavljenom roku davalac ne otkloni utvrđene nepravilnosti, Komisija će podnijeti izvještaj Vladi, odnosno, organu lokalne samouprave sa predlogom mjera, a kojim se davalac obavezuje da izvrši povraćaj iznosa dodijeljene pomoći.

Davalac, odnosno, primalac državne podrške i pomoći dužan je Komisiji, na njen zahtjev, shodno odredbama člana 13 navedenog Zakona, dostaviti podatke potrebne za ocjenu i kontrolu državne podrške i pomoći. Komisija će shodno odredbama člana 14 Zakona omogućiti učešće davaocu u postupku ocjenjivanja, usaglašenosti i kontrole državne podrške i pomoći iz čl. 11 i 12 ovog Zakona, bez prava glasa. Godišnji izvještaj o kontroli državne podrške i pomoći Komisija, shodno odredbama člana 15 Zakona, podnosi Vladi i Skupštini do 30. juna tekuće godine, za prethodnu godinu. Sadržaj godišnjeg Izvještaja utvrđen je propisom Ministarstva.

NAPOMENA: Predlog zakona o kontroli državne pomoći, koji je utvrdila Vlada Crne Gore na sjednici od 2. aprila 2009. godine, propisuje i dvije vrste odluka o odobravanju državnih pomoći koje donosi Komisija. To su rješenja vezana za pojedinačne državne pomoći i mišljenja na opšte državne pomoći. Odluke su obavezujuće za sve stranke.

b) Da li ono može tražiti povraćaj nezakonito isplaćene državne pomoći?

Zakonom o kontroli državne podrške i pomoći (član 10 stav 3, član 11 stav 5 i član 12 stav 2) propisan je način postupanja Komisije za kontrolu državne pomoći u slučaju nepravilnosti, odnosno, nezakonitosti prilikom dodjele državne pomoći tj. propisano je obaveza za davaoca, odnosno, primaoca da izvrši povraćaj dodijeljene državne podrške i pomoći ako je ista dodijeljena u suprotnosti sa odredbama ovog Zakona.

NAPOMENA: Ako Komisija na osnovu sopstvenih informacija ili informacija iz drugih izvora, shodno odredbama člana 20 Predloga zakona o kontroli državne pomoći dođe do saznanja koja ukazuju da je državna pomoć dodijeljena, koristi se ili je korišćena suprotno odredbama ovog

Zakona, nalaže davaocu državne pomoći da dostavi potrebne informacije, podatke i dokumentaciju i određuje rok za njihovo dostavljanje. Ako davalac pomoći ne dostavi potrebne podatke i dokumentaciju u ostavljenom roku, Komisija odlučuje na osnovu raspoloživih podataka i dokumentacije o usklađenosti državne pomoći sa ovim Zakonom. Komisija može naložiti davaocu državne pomoći privremenu obustavu dodjele državne pomoći, ako ocijeni da bi dalja dodjela pomoći izazvala značajno narušavanje konkurencije na tržištu.

Ako Komisija u postupku kontrole, shodno odredbama člana 21 Predloga zakona o kontroli državne pomoći utvrdi nepravilnosti u dodjeli i korišćenju državne pomoći, određuje rok u kome je davalac državne pomoći dužan da otkloni utvrđene nepravilnosti i obavijesti Komisiju u pisanoj formi o otklanjanju nepravilnosti. Ako davalac državne pomoći ne otkloni utvrđene nepravilnosti u ostavljenom roku, Komisija donosi Rješenje o neusklađenosti državne pomoći sa ovim Zakonom, Komisija može naložiti davaocu državne pomoći da, bez odlaganja, preduzme mjere radi povraćaja dodijeljenog iznosa državne pomoći i da obustavi dalju dodjelu neiskorišćenog dijela državne pomoći. Ako davalac državne pomoći ne preduzme mjere u ostavljenom roku, Komisija obavještava Vladu ili nadležni organ lokalne samouprave i predlaže mjere koje treba preduzeti. Povraćaj državne pomoći ne može se tražiti nakon isteka 10 godina od dana dodjele državne pomoći.

c) Da li može preduzimati mjere po službenoj dužnosti?

Ukoliko utvrdi da je predlog državne podrške i pomoći u suprotnosti sa Zakonom, odnosno, ako je državna podrška i pomoć dodijeljena bez odobrenja Komisije i ako u toku kontrole već dodijeljene pomoći utvrdi nepravilnosti, Komisija shodno odredbama čl. 11 i 12 Zakona može preduzeti mjere po službenoj dužnosti u cilju njegovog sprovođenja.

d) Da li će to nadležno tijelo takođe moći da kontroliše postojeću državnu pomoć?

Komisija za kontrolu državne podrške i pomoći je, shodno odredbama člana 7 stav 2 Zakona o kontroli državne podrške i pomoći, ovlašćena da vrši kontrolu korišćenja i ostvarene efekte odobrene državne podrške i pomoći (tzv. naknadna kontrola).

NAPOMENA: Članom 26 Predloga zakona o kontroli državne pomoći obavezuju se davaoci državnih pomoći, shodno odredbama člana 26 Predloga zakona o kontroli državne pomoći, dužni su da Ministarstvu finansija dostave popis propisa i opštih akata koji su važili do 1. januara 2008. godine i koji se primjenjuju na dan stupanja na snagu ovog Zakona, a na osnovu kojih su vršene dodjele, odnosno, na osnovu kojih se dodjeljuju državne pomoći, u roku od 60 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona. Ministarstvo je dužno da objedinjeni popis navedenih akata i isti dostavi Komisiji u roku od 90 dana od dana stupanja na snagu ovog Zakona, radi ocjene usklađenosti sa ovim Zakonom i predlaganja mjera i rokova za njihovo usklađivanje. Komisija je dužna da u roku od 30 dana od dana prijema objedinjenog popisa od strane Ministarstva, sačini Izvještaj o usklađenosti sa zakonom dostavljenih propisa i opštih akata i isti dostavi Vladi sa predlogom mjera.

36. Postoji li sistem koji predviđa prethodnu prijavu i klauzulu zastoja dodjele državne pomoći?

Davaoc državne podrške i pomoći, shodno odredbama člana 9 stav 2 Zakona o kontroli državne podrške i pomoći, dužan je da prije dodjele državne pomoći, predlog akta sa potrebnom dokumentacijom podnese na odobrenje Komisiji.

Napomena: Davalac državne pomoći, shodno odredbama člana 16 stav 1 Predloga zakona o

kontroli državne pomoći dužan je da prije dodjele državne pomoći, podnese prijavu državne pomoći Komisiji. Odredbama člana 17 Predloga zakona o kontroli državne pomoći predviđeno je da se državna pomoć prijavljuje se kao:

1. šema državne pomoći i
2. individualna državna pomoć.

Predlagač šeme državne pomoći dužan je da nacrt, odnosno predlog akta, dostavi Komisiji radi ocjene usklađenosti sa Zakonom. U slučaju da poslije podnošenja prijave dođe do promjene već prijavljene državne pomoći, davalac državne pomoći, odnosno predlagač šeme ili individualne državne pomoći, dužan je da nastalu promjenu prijavi Komisiji. Prijavljena državna pomoć ne smije se dodijeliti do donošenja rješenja Komisije o usklađenosti državne pomoći sa Zakonom.

37. Postoji li sistem koji predviđa žalbe trećih strana?

Komisija, shodno odredbama člana 14 Zakona o kontroli državne podrške i pomoći, može omogućiti davaocu učešće u postupku ocjenjivanja usaglašenosti i kontrole državne podrške i pomoći sa Zakonom, bez prava glasa.

Napomena: Odredbama člana 19 stav 7 Predloga zakona o kontroli državne pomoći propisano je mogućnost pokretanja upravnog spora protiv Rješenja Komisije. Takođe, odredbama člana 22 Predloga zakona o kontroli državne pomoći je dato pravo davaocu, odnosno, korisniku državne pomoći da učestvuje u radu Komisije u postupku ocjenjivanja usklađenosti državne pomoći sa Zakonom, bez prava glasa.

Obzirom da Komisija donosi Rješenje (Rješenje predstavlja upravni akt), to su prava i interesi trećih i zainteresovanih strana uređeni Zakonom o upravnom sporu (Sl. list RCG, br. 60/03). Spor može pokrenuti svako zainteresovano lice ako smatra da mu je upravnim ili drugim aktom (Rješenjem Komisije) povrijeđeno neko pravo ili na Zakonu zasnovani interes.

38. Podliježu li mjere fiskalne pomoći, kao i mjere pomoći osjetljivim sektorima (na primjer sektor proizvodnje čelika, sintetičkih vlakana) sveobuhvatnoj kontroli državne pomoći?

Odredbama člana 14 Zakona o budžetu (Sl. list CG, br. 53/09), propisano je da se poreske olakšice i druge mjere fiskalne pomoći moraju prijaviti na ocjenu o usklađenosti Komisiji.

Takođe, odredbama člana 73 stav 8 Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju između EZ i njenih država članica, s jedne strane i Republike Crne Gore, s druge strane (Sl. list CG, br. 7/07), kao i Protokolom 5 SSP, utvđena su pravila koja se primjenjuju u slučaju da se pomoć za prestrukturiranje dodjeljuje industriji čelika.

Pravila za dodjelu državne pomoći pojedinim djelatnostima (djelatnost proizvodnje čelika, djelatnost kopnenog saobraćaja, djelatnost pomorskog saobraćaja, djelatnost vazdušnog saobraćaja i djelatnost brodogradnje), detaljnije je uređena čl. 42-57 Uredbe o bližim kriterijumima, namjeni i uslovima dodjele državne pomoći.

III. LIBERALIZACIJA

A. Opšti aspekti

39. Da li je vaše zakonodavstvo u oblasti zaštite konkurencije potpuno primjenjljiva na javna preduzeća i preduzeća sa posebnim ili isključivim pravima, u skladu sa članom 86 Ugovora o osnivanju EZ?

Zakon o zaštiti konkurencije se primjenjuje na javna preduzeća (član 4 stav 1 tačka 3 ZZK) uz ograničenja koja su navedena u članu 86 stav 2 Ugovora EZ (članom 4 stavu 2 ZZK).

40. Kojim su javnim ili privatnim preduzećima dodijeljena isključiva ili posebna prava?

U zakonodavstvu Crne Gore ne postoji institut isključiva i posebna prava, ali u skladu s članom 2 Zakona o javnim preduzećima (Sl. list RCG, br. 6/91): "Privredne djelatnosti koje se, u smislu ovog Zakona, smatraju djelatnostima od javnog interesa su djelatnosti u oblasti infrastrukture: elektroprivrede, željeznički i PTT saobraćaj, radio-televizija, dnevni list "Pobjeda", korišćenja i upravljanja dobrima od opšteg interesa - vodoprivreda, morsko dobro, putna privreda, šumarstvo, kao i komunalne i druge djelatnosti".

Preduzeća koja obavljaju djelatnosti od javnog interesa su:

1. EPCG AD Nikšić;
2. Prenos AD Podgorica;
3. Radio i Televizija Crne Gore;
4. "Pošta Crne Gore" DOO Podgorica;
5. JP "Morsko dobro";
6. Crnogorski Telekom A.D. Podgorica;
7. Željeznička infrastruktura Crne Gore AD Podgorica;
8. Komunalna preduzeća čiji je osnivač lokalna samouprava;
9. Javna zdravstvena ustanova "Montefarm";
10. Radio difuzni centar DOO Podgorica;
11. JP "Regionalni vodovod crnogorsko primorje";
12. JP "Nacionalni parkovi Crne Gore";
13. JU „Institut za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu” Podgorica i
14. JU „Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore” (CETI).

41. Koji je predmet, okvir i trajanje navedenih relevantnih isključivih ili posebnih prava?

Predmet, okvir, rok i trajanje isključivih ili posebnih prava propisani su posebnim zakonima i podzakonskim aktima, obzirom da u našem zakonodavstvu ne postoji krovni zakon koji uređuje isključiva i posebna prava.

Oblast energetike

Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić i Prenosu AD Podgorica su Zakonom o energetici (Sl. list RCG, br. 39/03) dodijeljena prava preduzeća koja obavljaju djelatnosti od javnog interesa (član 1 Zakona o energetici), a Elektroprivredi Crne Gore AD Nikšić je dodijeljena obaveza javnog snabdjevača (član 24 Zakona o energetici). Činjenica da elektroenergetska djelatnost ima karakter javnog interesa ukazuje na njihov značaj za državu. Sam termin javni snabdjevač znači da je Elektroprivreda do potpunog otvaranja tržišta obavezna da po pravilima koja utvrdi Regulatorna agencija za energetiku, te tarifama i cijenama snabdijeva sve potrošače u Crnoj Gori potrebnim količinama električne energije. Vrijeme trajanja ovlašćenja koje imaju nosioci snabdijevanja električnom energijom će trajati dok postoje zakonske osnove, odnosno, dok se potuno ne otvori i zaživi tržište električne energije i tarifni kupci pređu u kvalifikovane, potpuno ili u djelimičnom broju.

Oblast željezničkog saobraćaja

Predmet dodijeljenih prava je upravljanje, održavanje infrastrukture i regulisanje saobraćaja, opseg je cjelokupna željeznička mreža u Crnoj Gori, dok se licenca i sertifikat o bezbjednosti za upravljanje željezničkom infrastrukturom izdaju upravljaču na period od 5 godina i ne mogu se prenijeti na drugog upravljača.

Oblast telekomunikacija i poštanskih usluga

Strategijom razvoja poštanske djelatnosti u Crnoj Gori za period 2008-2018. godine je definisano da Crna Gora treba da sprovede postepenu liberalizaciju koja bi podrazumijevala zadržavanje rezervisanih usluga (100 grama) do 2010. godine, a zatim smanjenje rezervisanih usluga na 50 grama do 31.12.2012. godine. Ovo podrazumijeva da će se restrukturiranje UPO završiti do 2010. godine jer je ono praktično uslov potpune liberalizacije tržišta poštanskih usluga koje bi nastupilo od 1. januara 2013. godine.

Na osnovu člana 19 stav 2 Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore (Sl. list CG, br. 79/08), Ministarstvo kulture, sporta i medija i Radio-difuzni centar - Podgorica d.o.o. zaključuju Ugovor o načinu i uslovima plaćanja troškova prenosa i emitovanje programa RTVCG putem zemaljskih sistema. Ugovor se zaključuje u trajanju od godinu dana.

Oblast radio difuzije

U sektoru radio-difuzije, preduzeća sa posebnim ili isključivim pravima su javni radio-difuzni servisi (engl. Public Service Broadcasters). Njihovo osnivanje, prava i obaveze regulisani su sljedećim zakonima:

- Zakon o medijima (Sl. list RCG, br. 51/02 i 62/02);
- Zakon o radio-difuziji (Sl. list RCG, br. 51/02, 62/02, 46/04, 56/04 i 77/06 i Sl. list CG, br. 50/08 i 79/08);
- Zakon o elektronskim komunikacijama (Sl. list CG, br. 50/08);
- Zakon o javnim radio difuznim servisima Crne Gore (Sl. list CG, br. 79/08).

Zakonom o radio difuziji iz 2002. godine izvršena je klasifikacija elektronskih medija na nacionalne javne radio-difuzne servise / emitere (engl. National Public Service Broadcasters), lokalne radio-difuzne servise /emitere (engl. Local Public Service Broadcasters) i komercijalne radio-difuzne servise radio-difuzne servise / emitere (engl. Commercial Broadcasters).

Saglasno Zakonu o javnim radio - difuznim servisima Crne Gore, postoje dva nacionalna javna radio-difuzna servisa: Radio Crne Gore i Televizija Crne Gore. Oba servisa imaju po dva programa

koja emituju na nacionalnom nivou. Nadalje, ovaj Zakon daje pravo ovim servisima da emituju sopstveni radio odnosno televizijski program posredstvom satelita.

Saglasno Zakonu o radio-difuziji iz 2002. godine, osnovano je i 17 lokalnih javnih radio-difuznih servisa, od čega su 14 radio stanice i 3 TV stanice. Njihovi osnivači su skupštine jedinica lokalnih samouprava na čijoj teritoriji emituju program. Pregled javnih emitera može se naći i na veb sajtu Agencije za radio-difuziju www.ardcg.org.

Poglavljem VIII Javni radio-difuzni servisi iz Zakona o radio-difuziji propisana su opšta prava i obaveze javnih radio-difuznih servisa bilo da se radi o nacionalnim ili lokalnim servisima.

Članom 93. Zakona o radio-difuziji propisano da javni radio-difuzni servisi proizvode i emituju programe informativnog, kulturnog, umjetničkog, obrazovnog, naučnog, dječjeg, zabavnog, sportskog i drugih sadržaja, kojima se obezbjeđuje ostvarivanje prava i interesa građana i drugih subjekata u oblasti informisanja i radio-difuzije.

Nadalje, članom 94. je propisano da pravna lica, čiji je osnivač Crna Gora ili jedinica lokalne samouprave, mogu obavljati djelatnost javnog radio-difuznog servisa na teritoriji Crne Gore ili jedinice lokalne samouprave. Pri tome, predviđeno je da oni obavljaju djelatnost proizvodnje, prenosa i emitovanja radio-difuznih programa i imaju posebne obaveze u ostvarivanju opšteg interesa kroz oblast informisanja u skladu sa ovim Zakonom i Zakonom o medijima. Takođe, predviđeno je da se oni osnivaju Zakonom za teritoriju Crne Gore (nacionalni) i Odlukom nadležne skupštine za teritoriju jedinice lokalne samouprave (lokalni).

Članom 104. propisao je da emiter javnog radio-difuznog servisa stiče pravo na proizvodnju, prenos i emitovanje programa neposredno na osnovu ovog Zakona te da su oslobođeni obaveze pribavljanja dozvole za prenos i emitovanje radio-difuznih signala. Pri tome, propisano je da dozvole za radio-stanice i dozvole za prenos signala javnih radio-difuznih servisa posredstvom distribucionih sistema obezbjeđuje "Radio-difuzni centar". Imajući u vidu nova zakonska rješenja sadržana u Zakonu o elektronskim komunikacijama, prilikom izrade Zakona o elektronskim medijima ova rješenja biće preispitana i usaglašena.

Članom 84. Zakona o elektronskim komunikacijama propisano je da emiteri javnih radio-difuznih servisa ne plaćaju regulatornu naknadu za korišćenje radio-difuznih frekvencija.

Za potrebe obavljanje osnovne djelatnosti, a saglasno Zakonu o radio-difuziji i Odluci o usvajanju Plana raspodjele radio-difuznih frekvencija u Crnoj Gori, Savjet Agencije za radio-difuziju je donio:

- Odluku o radio-difuznim frekvencijama za nacionalni javni radio-difuzni servis (Sl. list RCG, br. 80/04, 14/05 i 06/06 i Sl. list CG, br. 06/08 i 46/08) i
- Odluku o radio-difuznim frekvencijama za lokalne javne radio-difuzne servise (Sl. list RCG, br. 80/04, 32/06 i 42/06 i Sl. list CG, br. 46/08). Navedenim odlukama određene su radio-difuzne frekvencije koje su, bez javnog tendera, dodijeljene nacionalni, odnosno, lokalnim javnim radio-difuznim servisima, za potrebe ostvarivanja njihove osnovne djelatnosti.

Zakonom o radio-difuziji je regulisano pravo javnih radio-difuznih servisa na finansiranje iz javnih prihoda tj. finansiraju iz nacionalnog odnosno lokalnih budžeta. Na lokalnom nivou, jedan od izvora finansiranja lokalnih javnih emitera su budžeti jedinica lokalne samouprave koje su njihovi osnivači.

Saglasno čl. 100 Zakona o radio-difuziji, budžetom jedinice lokalne samouprave obezbjeđuje se dio finansijskih sredstava za ostvarivanje ustavom i zakonom zajemčenih prava građana na informisanje, bez diskriminacije, po osnovu programskih sadržaja koji su značajni za:

- razvoj nauke i obrazovanja;
- razvoj kulture;
- informisanje osoba oštećenog sluha i vida.

Isto kao i na nacionalnom nivou, u cilju ostvarivanja navedenih prava jedinica lokalne samouprave obezbjeđuje dio finansijskih sredstava za programske sadržaje na maternjim jezicima nacionalnih i etničkih grupa.

Zakonom o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore, u članu 2. definisana je djelatnost Javnog servisa „Radio i televizija Crne Gore“ kao proizvodnja i emitovanje programa, kojim se zadovoljavaju: demokratske, društvene, obrazovne, kulturne i druge potrebe od javnog interesa svih segmenata crnogorskog društva; obezbjeđuje ostvarivanje prava i interesa građana i drugih subjekata u oblasti informisanja, bez obzira na njihovu političku, vjersku, kulturnu, rasnu ili polnu pripadnost, i blagovremeno i kvalitetno pružaju raznovrsne informativne usluge.

Poglavljima II Djelatnost RTCG, III Obaveze i odgovornost RTCG i V Finansiranje RTCG iz ovog Zakona detaljno su propisani način ostvarivanja osnovne djelatnosti, obaveze i odgovornosti kao i način finansiranja tih aktivnosti.

Na sličan način, odlukama skupština opština jedinica lokalnih samouprava regulisani su osnivanje, prava i obaveze lokalnih javnih radio-difuznih servisa. Trajanje dodijeljenih isključivih i posebnih prava je na neodređeno vrijeme tj. ona nijesu vremenski ograničena.

Oblast komunalnih usluga

Saglasno Zakonu o komunalnim djelatnostima (Sl. list RCG, br. 12/95), komunalne djelatnosti može da obavlja javno preduzeće, drugo preduzeće ili preduzetnik, zavisno od prirode komunalne djelatnosti i uslova i potreba jedinica lokalne samouprave. Izuzetak predstavlja djelatnost upravljanja i gazdovanja objektima za zahvatanje vode za piće sa njihovim zaštitnim zonama. Isključivo pravo da obavljaju ovu djelatnost imaju javna preduzeća. O načinu organizovanja obavljanja komunalnih djelatnosti na svojoj teritoriji odlučuje nadležni organ jedinice lokalne samouprave (opština). Najveći broj opština je pravo da obavlja ove poslove dao javnim preduzećima, čiji je osnivač, na neodređeno vrijeme. U manjem broju slučajeva su osnovana privredna društva (društva sa ograničenom odgovornošću), koja su u isključivom vlasništvu lokalnih zajednica, saglasno Zakonu o komunalnim djelatnostima i Zakonu o privrednim društvima (Sl. list RCG, br. 06/02 i Sl. list CG, br. 17/07 i 80/08). Osnivanje privrednih društava u ovim oblastima predstavlja prelaznu fazu za dalju transformaciju, odnosno privatizaciju preduzeća u ovoj oblasti.

Regionalni vodovod

Zakonom o regionalnom vodosnabdijevanju Crnogorskog primorja (Sl. list CG, br.13/07), Javnom preduzeću “Regionalni vodovod Crnogorsko primorje” su data posebna prava da izgradi i, nakon toga, upravlja regionalnim vodovodom za Crnogosko primorje. U okviru zakonom predviđenih obaveza i ovlaštenja ovom preduzeću je dato da obavlja poslove: izgradnje objekata regionalnog sistema vodosnabdijevanja; vodosnabdijevanja; stalne i redovne isporuke vode za piće i druge potrebe opština do mjernog instrumenta na mjestu povezivanja sa njenim vodovodnim sistemom; obezbjeđivanja, zaštite i upravljanja regionalnim sistemom vodosnabdijevanja; investicionog i tekućeg održavanja i rekonstrukcije objekata i postrojenja radi obezbjeđenja funkcionalnosti regionalnog sistema vodosnabdijevanja; obezbjeđivanja racionalnog korišćenja kapaciteta i dr. Zakon je predvidio mogućnost da nakon završetka izgradnje regionalnog sistema vodosnabdijevanja Vlada sprovede postupak transformacije Javnog preduzeća u društvo sa ograničenom odgovornošću.

Nacionalni parkovi

Javno preduzeće Nacionalni parkovi Crne Gore osnovala je Skupština Crne Gore na osnovu Zakona o nacionalnim parkovima (Sl. list RCG, br. 47/91, 17/92 i 27/94 i Sl. list CG, br. 56/09), na neodređeno vrijeme, s posebnim pravom da: upravlja i gazduje dobrima nacionalnih parkova; preduzima mjere i aktivnosti za ostvarivanje utvrđene politike u upravljanju, korišćenju, zaštiti i razvoju nacionalnih parkova; donosi programe zaštite i razvoja nacionalnih parkova i stara se o njihovom ostvarivanju; štiti i unaprjeđuje prirodna bogatstva i dobra nacionalnih parkova; stvara povoljne uslove za održavanje i razvoj biljnih i životinjskih vrsta i njihovih zajednica; čuva i unaprjeđuje posebne prirodne vrijednosti i dr. Rok trajanja ovog posebnog prava nije ograničen, odnosno, na snazi je dok se drugačije ne utvrdi izmjenama postojećeg Zakona.

Morsko dobro

Javno preduzeće za upravljanje morskim dobrom Crne Gore osnovala je Skupština Crne Gore na osnovu Zakona o morskom dobru (Sl. list RCG, br. 14/92 i 27/94 i Sl. list CG, br. 51/08 i 21/09).

Preduzeće je osnovano na neodređeno vrijeme, a dato mu je pravo da upravlja morskim dobrom (morska obala, luke, lukobrani, navozi, nasipi, sprudovi, kupališta, hridi, limani, grebeni, vrulje, izvori i vrela na obali, ušća rijeka koje se ulivaju umore, kanali spojeni sa morem, podmorje, morsko dno i podzemlje kao i unutrašnje morske vode i teritorijalno more, živa i neživa bogatstva u njima i živa i neživa bogatstva pikontinentalnog pojasa), na način što će štiti, uređivati i unapređivati korišćenja morskog dobra; zaključivati ugovore o njegovom korišćenju i graditi i održavati infrastrukturne objekte za potrebe morskog dobra. Rok trajanja ovog posebnog prava nije ograničen, odnosno na snazi je dok se drugačije ne utvrdi izmjenama postojećeg Zakona.

Zaštita na radu

JU Instituti za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu iz Podgorice posjeduju Ovlašćenje za mjerenje nivoa buke, koje mu je Rješenju izdalo Ministarstvo zdravlja RCG. Rok trajanja ovog posebnog prava nije ograničen, odnosno na snazi je dok se drugačije ne utvrdi izmjenama postojećeg Zakona.

Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (CETI)

CETI je osnovan Odlukom Vlade Republike Crne Gore od 20.12.1996. godine (Sl. list RCG, br. 40/96) i registrovan je kod Privrednog suda, registarski broj 1-5635-00 Fi 479/97 za vršenje aktivnosti od javnog interesa, kao što su:

- ekotoksikološka ispitivanja svih segmenata životne sredine: vazduha, voda i morskih voda, zemljišta, flore i faune;
- ispitivanje jonizujućih i nejonizujućih zračenja i klimatskih promjena;
- ispitivanja buke i vibracija u životnoj i radnoj sredini;
- izradu posebnih toksikoloških i ekspertskih studija, analiza i programa za potrebe državnih i istraživačkih institucija, kao i drugih organizacija;
- kontrolu i izdavanje sertifikata za promet roba u uvozu, izvozu i proizvodnji;
- mjerenje emisije na izvorima zagađenja;
- izradu Studija procjene uticaja na životnu sredinu (EIA), usluge konsaltinga, projektovanja i planiranja iz oblasti ISO 14000 ekoloških standarda, ISO 17025 i drugih radova u skladu sa aktivnostima Centra, ako izvođenje ovih radova doprinosi razvoju i napretku njegovih osnovnih aktivnosti;
- ispitivanje uslova radne sredine i oruđa za rad i zaštita na radu i
- ispitivanje opasnih materija, determinacija i kategorizacija opasnog otpada.

Rok trajanja ovog posebnog prava nije ograničen, odnosno na snazi je dok se drugačije ne utvrdi izmjenama postojećeg Zakona.

Oblast zdravstva

Odlukom Skupštine Republike Crne Gore (Sl. List RCG, br. 21/91 i 34/91) Javna zdravstvena ustanova Montefarm je dobila ovlašćenja o snadbijevanju građana kroz sistem apoteka i javnih zdravstvenih ustanova (klinički centar, bolnice, domovi zdravlja) kao i ovlašćenja o blagovremenoj nabavci sigurnih, kvalitetnih i efikasnih lijekova i medicinskih sredstava koja se obezbjeđuju iz Fonda za zdravstveno osiguranje.

42. Na osnovu koje procedure su dodijeljena isključiva i posebna prava?

Isključiva i posebna prava dodjeljuju se na osnovu važećih zakona koje je donijela Skupština Crne Gore, a kojima se uređuju pojedine oblasti od javnog interesa, za koje se po pravilu osnivaju javna preduzeća odlukama jedinica lokalne samouprave, sa pravom da se bave određenom djelatnošću.

Oblast energetike

Javni interes i status javnog snabdjevača EPCG utvrđeni su Zakonom o energetici. Ova prava su dodijeljena Elektroprivredi kao subjektu, nosiocu svih elektroenergetskih licenci, osim licenci prenosa, operatora prenosa i operatora tržišta električne energije, koje su od 01.04.2009. godine prenesene na novoosnovano akcionarsko društvo Prenos AD.

Prenos AD Podgorica obavlja poslove prenosa, operatora prenosa i operatora tržišta električne energije od 01.04.2009. godine, kada su na ovo privredno društvo prenesene odgovarajuće licence Regulatorne agencije za energetiku. Sve djelatnosti kojima se bavi Prenos AD su energetske, a samim tim u smislu člana 1 Zakona o energetici i djelatnosti od javnog interesa.

Oblast željezničkog saobraćaja

Posebna ili isključiva prava dodjeljuju se na osnovu Pravilnika o izdavanju sertifikata o bezbjednosti za upravljanje željezničkom infrastrukturom i Pravilnikom o izdavanju licence za upravljanje željezničkom infrastrukturom (Sl. list CG, br. 56/08). Željeznička infrastruktura Crne Gore AD – Podgorica, je još u postupku dobijanja licenci i sertifikata. Takođe, licenciranje je otvoreno za ostala privredna društva, po istoj proceduri.

Oblast telekomunikacija i poštanskih usluga

Zakonom o poštanskim uslugama (Sl. list RCG, br. 46/05), članom 68, univerzalne poštanske usluge može obavljati pravno lice na osnovu posebne licence. Univerzalni poštanski operator jedini je ovlašćen da koristi naziv „Pošta“.

Na osnovu Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore (Sl. list CG, br. 79/08), kao i na osnovu Odluke o osnivanju društva sa ograničenom odgovornošću, za prenos i emitovanje radio-difuznih i drugih telekomunikacionih signala nadležan je "Radio-difuzni centar" – Podgorica (Sl. list CG, br. 21/09).

Oblast radio difuzije

U slučaju nacionalnih javnih radio-difuznih servisa posebna i isključiva prava dodijeljena su na osnovu:

- Zakona o radio-difuziji (Sl. list RCG, br. 51/02, 62/02, 46/04, 56/04 i 77/06 i Sl. list CG, br. 50/08, 79/08 i 53/09);
- Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore (Sl. list CG, br. 79/08);
- Odluke o usvajanju Plana raspodjele radio-difuznih frekvencija u Crnoj Gori (Sl. list RCG, br. 67/04, 33/05, 06/06, 32/06 i 05/07 i Sl. list CG, br. 06/08, 31/08 i 46/08);
- Odluke o radio-difuznim frekvencijama za nacionalni javni radio-difuzni servis (Sl. list RCG, br. 80/04, 14/05 i 06/06 i Sl. list CG, br. 06/08 i 46/08).

U slučaju lokalnih javnih radio-difuznih servisa posebna i isključiva prava dodijeljena su na osnovu:

- Zakona o radio-difuziji;
- Pojedinačnih odluka o osnivanju lokalnih servisa;
- Odluke o radio-difuznim frekvencijama za lokalne javne radio-difuzne servise (Sl. list RCG, br. 80/04, 32/06 i 42/06 i Sl. list CG, br. 46/08);

Oblast komunalnih usluga

U oblasti komunalnih djelatnosti, polazeći od Zakona o komunalnim djelatnostima (Sl. list RCG, br. 12/95), jedinice lokalne samouprave i Zakona o lokalnoj samoupravi (Sl. list RCG, br. 42/03, 28/04, 75/05 i 13/06), jedinica lokalne samouprave obezbjeđuje uslove za obavljanje i razvoj ovih djelatnosti. Polazeći od datih nadležnosti i utvrđenog javnog interesa, skupština jedinice lokalne samouprave, na predlog izvršnog organa jedinice lokalne samouprave, osniva javno preduzeće i daje mu pravo da se bavi djelatnošću zbog koje je osnovano.

Regionalni vodovod

Nakon što je Zakonom definisano da je snabdijevanje vodom crnogorskog primorja djelatnost od javnog interesa i nezamjenljiv uslov života i rada građana, privrednih i drugih subjekata na tom

području i da ovu djelatnost vrši javno preduzeće, Skupština Crne Gore je, Odlukom o organizovanju javnog preduzeća "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje" (Sl. list CG, br. 14/08) poslove izgradnje i upravljanja regionalnim vodovodom, dodojela Javnom preduzeću "Regionalni vodovod Crnogorsko primorje". Ova mogućnost je predviđena i Zakonom o vodama (Sl. list RCG, br. 27/07).

Nacionalni parkovi

Javnom preduzeću "Nacionalni parkovi Crne Gore" i Javnom preduzeću za upravljanje morskim dobrom data su prava da upravljaju ovim dobrima od posebnog interesa na osnovu odluka Skupštine Crne Gore o formiranju ovih preduzeća - Odlukom o osnivanju javnog preduzeća za nacionalne parkove (Sl. list RCG, br. 39/92) i Odluka o osnivanju javnog preduzeća za upravljanje morskim (Sl. list RCG, br. 25/92).

Zaštita na radu

Na osnovu "Pravilnika o metodama i instrumentima mjerenja buke i uslovima koje moraju da ispunjavaju organizacije za mjerenje buke" (Sl. list RCG, br. 37/03), izdato je Ovlašćenje JU Institutu za razvoj i istraživanja u oblasti zaštite na radu iz Podgorice.

Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (CETI)

JU Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (u daljem tekstu CETI) osnovan je saglasno politici Vlade Republike Crne Gore u cilju vršenja kontrole kvaliteta životne sredine za potrebe Republike i kao referentna ustanova za kontrolu hrane i drugih proizvoda i dijagnostiku toksikanata.

CETI je osnovan Odlukom Vlade Republike Crne Gore (Sl. list RCG br. 40/96) i registrovan je kod Privrednog suda, registarski broj 1-5635-00 Fi 479/97 za vršenje aktivnosti od javnog interesa.

Oblast zdravstva

Odlukom Skupštine Republike Crne Gore (Sl. list RCG, br.21/91 i 34/91), Javnoj zdravstvenoj ustanovi Montefarm dodijeljena su isključiva i posebna prava snabdijevanja javnih zdravstvenih ustanova ljekovima i medicinskim sredstvima.

43. Koje je opravdanje za dodjelu isključivih prava?

Obzirom da isključiva i posebna prava nisu definisana posebnim zakonom, dodjela ovih prava od strane države ili lokalne samouprave definisana su posebnim zakonom.

Oblast energetike

Razlog za dodjelu elektroenergetskim djelatnostima statusa javnog interesa i Elektroprivredi Crne Gore statusa javnog snabdjevača je obaveza da se te djelatnosti pouzdano obavljaju na cijeloj teritoriji Crne Gore, obezbijevanjem urednog snabdijevanja električnom energijom svih potrošača, a što je jedan od osnovnih uslova života i rada svih građana i privrednih subjekata.

Da bi EPCG AD Nikšić i Prenos AD Podgorica dobili licence za obavljanje ovih djelatnosti, isti moraju objektivizirati i prezentirati Regulatornoj agenciji za energetiku svoje materijalno-tehnološke, kadrovske, iskustvene i finansijske potencijale kao garanciju za obavljanje predviđenih djelatnosti u nekom narednom periodu.

Oblast željezničkog saobraćaja

Kao posledica transformacije javnih preduzeća u nacionalna društva, tj. prelaskom društvene svojine u privatnu i primjenom Zakona o željeznici (Sl. list RCG, br. 21/04 i Sl. list CG, br.54/09) kroz reformu željezničkog sistema, došlo se do toga da je Željeznička Infrastruktura jedini

upravlač. Primjenom Zakona o željeznici i Strategije restrukturiranja Željeznice Crne Gore, Željeznička infrastruktura je izdvojena kao posebno društvo u odnosu na prevoznike, kroz usvajanje odluka o preuzimanju prava i obaveza. Prilikom odgovarajućih dioba Željezničke infrastrukture AD je naslijedila pravo upravljanja infrastrukturom od bivših javnih preduzeća i akcionarskih društava Željeznice Crne Gore.

Oblast telekomunikacija i poštanskih usluga

Univerzalna poštanska usluga je usluga od javnog interesa za državu. Obavljanjem univerzalne poštanske usluge obezbjeđuje se svim korisnicima, svakim radnim danom, ne manje od pet dana sedmično, najmanje jedan prijem i jedno uručenje poštanskih pošiljki. Univerzalni poštanski operator je obavezan da obezbijedi propisanu gustinu pristupnih tačaka koja odgovara potrebama korisnika, a u skladu je sa ekonomskim i tehnološkim razvojem. Takođe je univerzalni poštanski operator obavezan prenijeti poštanske pošiljke i kada univerzalna poštanska usluga nije plaćena ili je premalo plaćena, ukoliko je naznačena adresa pošiljaoca, pod uslovima utvrđenim Pravilnikom o opštim uslovima za obavljanje poštanskih usluga (Sl. list RCG, br. 29/06 i 42/06).

Zbog nepostojanja drugog privrednog društva za prenos i emitovanje radio difuznog signala odnosno jedinstvenog državnog preduzeća iz prethodnog perioda. Radio-difuzni centar je označen kao operator sa značajnom tržišnom snagom u oblasti radio difuzije. Uvođenjem konkurencije od strane drugih mrežnih operatora stvoriće se uslovi za ukidanje ovih isključivih prava.

Oblast radio difuzije

Dodjela posebnih i isključivih prava je zasnovana na potrebi stvaranja stabilnih, održivih i transparentnih uslova za ostvarivanje opšteg javnog interesa u oblasti informisanja građana a posebno posredstvom elektronskih medija odnosno javnih radio-difuznih servisa. Pri tome se posebno imala u vidu potreba očuvanja javne radio-difuzije kao snažnog mehanizma za zadovoljavanje potreba i ostvarivanje ciljeva politike u sektoru medija koji se drugačije ne bi mogli ostvariti.

Zbog nepostojanja drugog privrednog društva za prenos i emitovanje radio difuznog signala odnosno jedinstvenog državnog preduzeća iz prethodnog perioda. Radio-difuzni centar je označen kao operator sa značajnom tržišnom snagom u oblasti radio difuzije. Uvođenjem konkurencije od strane drugih mrežnih operatora stvoriće se uslovi za ukidanje ovih isključivih prava.

Oblast komunalnih usluga

Saglasno Zakonu o komunalnim djelatnostima, komunalne djelatnosti su djelatnosti koje predstavljaju nezamjenljiv uslov života i rada građana, preduzeća i drugih subjekata, a saglasno Zakonu o javnim preduzećima, preduzeća koja obavljaju te djelatnosti osnivaju se i posluju kao javna preduzeća.

Komunalne usluge predstavljaju egzistencijalne usluge jer ukoliko nema njihove potrošnje, ugrožava se egzistencija stanovništva na određenom prostoru. One su i esencijalne usluge jer se njihova potrošnja ne može zamijeniti potrošnjom bilo kojeg drugog dobra ili usluge. Ove karakteristike uslovljavaju da je potrebno obezbijediti neprekidnost i visoku pouzdanost u snabdijevanju komunalnim uslugama.

Dodjeljivanje isključivih i posebnih prava javnim preduzećima u komunalnoj djelatnosti bazira se na postojanju javnog interesa i opravdava se zahtjevima da se osigura zdravlje ljudi, kontinuirana i sigurna isporuka tih usluga, odnosno da se obezbijedi isti kvalitet i opšta dostupnost usluga za građane, zaštititi javni interes, kao i obezbijedi odgovarajuće održavanje rada i sigurnost određenog sistema

Budući da je komunalni sektor djelatnost od javnog interesa za koji su zadužene jedinice lokalne samouprave, povjeravanje poslova preduzećima koje su osnovale i na koja mogu neposredno vršiti uticaj u pogledu ispunjenja obaveza zbog kojih su osnovana, može se smatrati opravdanim.

Zakon o komunalnim djelatnostima predviđa i mogućnost da poslove od javnog interesa obavljaju i druga preduzeća i preduzetnici. Novim Zakonom o komunalnim djelatnostima, čija će izrada početi do kraja 2009. godine, trebalo bi da na konkretniji način uredi pitanja dodjele pojedinih djelatnosti drugim pravnim licima ili preduzetnicima.

Regionalni vodovod

Dodjeljivanje isključivih i posebnih prava Javnom preduzeću „Regionalni vodovod crnogosko primorje” bazira se na postojanju javnog interesa kontinuiranog snabdijevanja vodom stanovništva primorskog dijela Crne Gore, kao i obezbjeđenja razvoja privrede, posebno turizma.

Nacionalni parkovi i morsko dobro

Opravdanost dodjele prava upravljanja nacionalnim parkovima i morskim dobrom javnim preduzećima koje je osnovala Skupština Cne Gore, opravdava se potrebnom obezbjeđenja jedinstvenog i trajog upravljanja dobrima od opšteg interesa koja uživaju posebnu zaštitu. Nacionalni parkovi i morsko dobro su prirodna bogatstva koja zahtijevaju posebne uslove upravljanja.

Zaštita na radu i Centar za ekotoksikološka ispitivanja Crne Gore (CETI)

Opravdanje za dodjelu posebnih prava institucijama nalazi se u potrebi da se obezbijedi integrisan sistem upravljanja životnom sredinom uz podjelu odgovornosti između pojedinih subjekata, posebno uzimajući u obzir činjenicu da su pojedini subjekti osnovani za obavljanje posebne djelatnosti, te su samim tim ista predmet dodjele posebnih prava. Takođe, posebna prava mogu biti dodijeljena uzimajući u obzir činjenicu da nosioci navedenih posebnih prava raspolažu potrebnim kapacitetima, odnosno da ne postoji drugi subjekat za obavljanje date djelatnosti na odgovarajućem nivou.

Oblast zdravstva

Pravo snabdijevanja lijekovima i medicinskim sredstvima je zaštita javnog zdravlja stanovništva kroz blagovremenu nabavku, kao i veću mogućnost kontrole nabavke i distribucije lijekova i medicinskih sredstava, kao i njihove racionalne potrošnje. Isporuke zdravstvenim ustanovama vrše se na racionalan i ekonomski opravdan način.

44. Da li preduzeća sa isključivim ili posebnim pravima imaju obavezu da ispune zadatke od opšteg ekonomskog interesa? Ako je odgovor da, molimo da ih navedete.

Oblast energetike

Elektroprivreda Crne Gore AD Nikšić kao preduzeće koje obavlja djelatnost od javnog interesa i javni je snabdjevač ima obavezu da uredno izvršava odredbe energetskog bilansa Crne Gore u dijelu elektroenergetike i uredno snabdijeva sve potrošače električnom energijom. Naplatu isporučene električne energije kao robe i pruženih usluga Elektroprivreda može vršiti samo po tarifama i cijenama koje odobri ili donese Regulatorna agencija za energetiku.

Prenos AD Podgorica kao preduzeće koje obavlja djelatnosti prenosa električne energije, operatora prenosa i operatora tržišta kao djelatnosti od javnog interesa ima zakonom i licencama Regulatorne agencije za energetiku utvrđenu obavezu da uredno izvršava sve sadržaje ovih poslova, a da naplatu izvršenih usluga vrši po cijenama koje utvrdi Regulatorna agencija.

Oblast željezničkog saobraćaja

Upravljanje infrastrukturom je djelatnost od opšteg interesa. Upravljanje infrastrukturom obavlja privredno društvo (upravljač). Upravljanje infrastrukturom na osnovu Zakona o željeznici (Sl. list RCG, br. 21/04 i Sl. list CG, br. 54/09), je: održavanje infrastrukture, organizovanje i regulisanje željezničkog saobraćaja, zaštita infrastrukture i vršenje investitorske funkcije na izgradnji i rekonstrukciji infrastrukture.

Oblast telekomunikacija i poštanskih usluga

Univerzalni poštanski operator je obavezan da obezbijedi propisanu gustinu pristupnih tačaka koja odgovara potrebama korisnika, a u skladu je sa ekonomskim i tehnološkim razvojem. Sem univerzalne poštanske usluge, Pošta obavlja i ostale djelatnosti koje su od opšteg ekonomskog interesa, kao što su rezervisane poštanske usluge i komercijalne poštanske usluge.

Djelatnost Društva je pružanje pristupa elektronskim komunikacionim mrežama i pružanje elektronskih komunikacionih servisa, koja se obavlja u skladu sa zakonom, a naročito:

- prenos radio-difuznih signala za javne i komercijalne radio-difuzne servise;
- emitovanje radio-difuznih signala za javni servis Crne Gore;
- održavanje primopredajne mreže na teritoriji Crne Gore;
- iznajmljivanje infrastrukture za druge pružaoce elektronskih komunikacionih mreža i servisa;
- usluge elektronskih komunikacionih sistema;
- projektovanje elektronskih komunikacionih mreža;
- održavanje tehničkih uređaja i opreme u vlasništvu komercijalnih i javnih elektronskih servisa i
- drugi poslovi u skladu sa Zakonom i Statutom Društva.

Oblast radio difuzije

Članom 93. Zakona o radio-difuziji, propisano je da javni radio-difuzni servisi proizvode i emituju programe informativnog, kulturnog, umjetničkog, obrazovnog, naučnog, dječjeg, zabavnog, sportskog i drugih sadržaja, kojima se obezbjeđuje ostarivanje prava i interesa građana i drugih subjekata u oblasti informisanja i radio-difuzije.

Članom 95. Zakona o radio-difuziji propisano je i da u cilju ostvarivanja opšteg interesa u oblasti informisanja i radio-difuzije, emiteri javnih radio-difuznih servisa:

- samostalno i nezavisno proizvode, uređuju i emituju programe koji nijesu u službi političkih, ekonomskih ili drugih centara moći;
- objektivno i pravovremeno informišu javnost o političkim, privrednim, kulturnim, obrazovnim, naučnim, sportskim i svim drugim značajnim događajima i pojavama u zemlji i inostranstvu;
- proizvode i emituju programe namijenjene svim segmentima društva, bez diskriminacije, posebno vodeći računa o specifičnim društvenim grupama kao što su djeca i omladina, manjinske etničke grupe, hendikepirani, socijalno i zdravstveno ugroženi i dr.;
- njeguju kulturu javne komunikacije i jezičke standarde;
- proizvode i emituju programe koji izražavaju kulturni identitet naroda, nacionalnih i etničkih grupa;
- proizvode i emituju programe na maternjem jeziku nacionalnih i etničkih grupa na područjima na kojima žive;
- u vrijeme predizborne kampanje, na osnovu posebnih pravila, obezbjeđuju ravnopravno predstavljanje političkih stranaka, koalicija i kandidata koji imaju prihvaćene kandidature i izborne liste;
- u skladu sa aktom Savjeta Agencije, realizuju kvote za emitovanje programa nezavisnih produkcija;
- međusobno sarađuju i razmjenjuju programske sadržaje koji su od interesa za građane Crne Gore.

Oblast komunalnih usluga

Preduzeća sa isključivim i posebnim pravima imaju obavezu da ispune zadatke od opšteg ekonomskog interesa, odnosno da organizuju posao na način koji obezbjeđuje da sredstvima građana Crne Gore (porezi i naknade za komunalne usluge) upravljaju na racionalan način, da obezbijede zakonom utvrđeni kvalitet i obim usluge i da obezbijede ekonomičnost u radu.

Zakon o komunalnim djelatnostima (Sl. list RCG, br. 12/95) je propisao da u obavljanju komunalnih djelatnosti mora se obezbijediti stalna funkcionalna sposobnost komunalnih objekata i da se pružanje komunalne usluge, odnosno isporuka komunalnog proizvoda ne može da uskrati korisniku, osim izuzetno kada se usluga može privremeno uskratiti korisniku koji komunalnu uslugu, odnosno komunalni proizvod, koristi nenamjenski, preko dozvoljenog obima ili drugog propisanog uslova ili bez odobrenja nadležnog organa i ako ne plaća komunalnu uslugu. U skladu sa tim moraju se ponašati javna preduzeća kojima su odlukama povjereno obavljanje određene komunalne djelatnosti.

Regionalni vodovod

Saglasno Zakonu o regionalnom vodosnabdijevanju crnogorskog primorja (Sl. list CG, br. 13/07), JP "Regionalni vodovod crnogorsko primorje" je obavezno da obezbijedi efikasnu izgradnju i stalnu funkcionalnu sposobnost objekata regionalnog sistema vodosnabdijevanja, koja se obezbjeđuje održavanjem postrojenja i opreme koji služe za obavljanje djelatnosti vodosnabdijevanja. Na regionalni sistem vodosnabdijevanja se priključuju vodovodni sistemi opština crnogorskog primorja, pri čemu se pružanje usluga, odnosno isporuka vode ne može uskratiti ukoliko korisnik ispunjava ugovorom preuzete obaveze. Izuzetno, pružanje usluga može se uskratiti korisniku ako uslugu vodosnabdijevanja koristi bez odobrenja nadležnog organa.

Oblast zdravstva

Obaveza JZU Montefarm je da nabavku lijekova i medicinskih sredstava vrši isključivo raspisivanjem međunarodnih tendera, uz koordinaciju izraženih materijalnih bilansa javnih zdravstvenih ustanova, uz saglasnost Ministarstva zdravlja i Fonda za zdravstveno osiguranje.

Međunarodni tenderi se sprovode na godišnjem nivou. U odabiru najpovoljnijih ponuđača odlučuje Komisija sastavljena od stručnih predstavnika Ministarstva zdravlja, Republički Fonda zdravstvenog osiguranja, Montefarma, kao i stručnih saradnika medicinske struke za pojedine oblasti. Komisija ustanovljava kriterijume kvaliteta koje ponuđači moraju ispuniti na osnovu Zakona o lijekovima i Zakona o javnim nabavkama.

45. Da li su regulatorne i poslovne funkcije povjerene međusobno nezavisnim tijelima?

Regulatorne funkcije su povjerene regulatornim agencijama koje su potpuno nezavisne u svom radu.

Shodno članu 6 Zakona o energetici (Sl. list RCG, br. 39/03 i Sl. list br. 53/09), osnovana je Regulatorna agencija za energetiku koja ima zadatak da obezbijedi sljedeće ciljeve:

- 1) da su principi, politika i programi koje utvrđuje i objavljuje Vlada implementirani i primijenjeni na osnovu principa objektivnosti, transparentnosti i nediskriminatornosti;
- 2) pouzdanu, bezbjednu i ekološki adekvatnu isporuku energije tarifnim kupcima u Crnoj Gori po pravednim cijenama;
- 3) da energetske subjekti koji obezbjeđuju energiju mogu pokriti svoje troškove po određenoj stopi povrata na svoje investicije;
- 4) usklađivanje interesa kupaca i energetske subjekata;
- 5) da energetske subjekti promovišu očuvanje stabilnosti, sposobnosti i efikasnosti;
- 6) obavljanje drugih poslova, u skladu sa ovim Zakonom.

Vlada obezbjeđuje početno finansiranje potrebno za osnivanje Agencije, nakon čega se Agencija finansira putem naknada koje utvrđuje u skladu sa zakonom i ostalim opštim aktima. U skladu sa pravilima koje utvrđuje, Agencija objavljuje utvrđene iznose naknada za svaku godinu, koju plaćaju

energetski subjekti. Naknade se određuju u cilju pokrivanja procijenjenih troškova Agencije tokom godine.

Regulatorne funkcije povjerene su Direkciji za željeznicu, koja je osnovana kao poseban regulatorni organ državne uprave. Ovaj organ uprave nezavisan je od Željezničke infrastrukture i Željezničkog prevoza.

Direkcija za željeznice vrši poslove koji se odnose na: razvoj, izgradnju, rekonstrukciju, održavanje i zaštitu željeznica Crne Gore; učestvovanje u izradi strategije, projekata, srednjoročnog programa i godišnjih planova, pripremu poziva na nadmetanje, sprovođenje postupka ustupanja radova za izradu tehničke dokumentacije, izvođenje radova na izgradnji, rekonstrukciji, redovnom i investicionom održavanju; organizaciju stručne kontrole i kvaliteta izvedenih radova; pokretanje postupka za rješavanje imovinsko pravnih poslova; pribavljanje odobrenja za gradnju, prijem i predaju izgrađenih željeznica, evidenciju nepokretnosti koje pripadaju željeznici; pripremu finansijske dokumentacije i praćenje utroška finansijskih sredstava; izdavanje saglasnosti za priključenje i ukrštanje javnih puteva sa željezničkom prugom, postavljanje infrastrukturnih objekata (cjevovoda, vodovoda, kanalizacije, električnih, telefonskih i telegrafskih vodova i dr.) na pružnom i zaštitnom pojasu; razvoj, modernizaciju, rekonstrukciju i zaštitu željezničkih pruga; izdavanje licenci privrednim društvima za upravljanje željezničkom infrastrukturom i sertifikata o bezbjednosti za upravljanje infrastrukturom, licence i sertifikata prevoznicima za javni prevoz i prevoz za sopstvene potrebe; izdavanje odobrenja za rekonstrukciju željezničke infrastrukture i izgradnju i rekonstrukciju nadvožnjaka iznad elektrificiranih željezničkih pruga; izdavanje saglasnosti za izgradnju, rekonstrukciju, održavanje i zaštitu industrijske željeznice; zaključivanje ugovora sa prevoznicima koji obavljaju prevoz od javnog interesa; izdavanje odobrenja za prevoz naročitih pošiljki, odobrenja za proizvodnju prototipa željezničkih vozila, izdavanje dozvola za korišćenje novih materijala, opreme, djelova i vozila, praćenje razvoja u oblasti željezničkog prevoza; utvrđivanje broja željezničkih teretnih kola koja moraju imati pritvrdne ili ručne kočnice; izradu tehničkih propisa, normativa, standarda i sporazuma u oblasti željezničke infrastrukture i prevoza u željezničkom saobraćaju; poslove notifikovanog organa; vođenje propisanih evidencija, kao i druge poslove koji su joj odedeni u nadležnost.

Zakonom o elektronskim komunikacijama (Sl. list CG, br. 50/08 i 53/09) osnovana je Agencija za elektronske komunikacije i poštansku djelatnost. Članom 8 ovog Zakona definisan je djelokrug rada Agencije.

Izvori finansiranja ove Agencije su:

- 1) naknada za registraciju;
- 2) naknada za vršenje poslova regulacije i nadzor tržišta;
- 3) naknade po osnovu ovlašćenja za korišćenje radio-frekvencija i numeracija;
- 4) naknade propisane zakonima koji uređuju oblast oblasti koje su u nadležnosti Agencije.

Regulatorne i poslovne funkcije vezane za rad javnih radio-difuznih servisa su razdvojene i dodijeljena međusobno nezavisnim tijelima. Regulatornu funkciju vrši Agencija za radio-difuziju, kao nezavisni regulatorni organ za oblast radio-difuzije (čl. 7 i 21. Zakona o radio-difuziji). Poslovnu funkciju vrše savjeti nacionalnog odnosno lokalnih javnih radio-difuznih servisa (čl. 102. Zakona o radio-difuziji i čl. 22 Zakona o javnim radio-difuznim servisima Crne Gore).

Donošenjem Zakona o lijekovima (Sl. list RCG, br. 80/04), Zakona o izmjenama i dopunama zakona o lijekovima (Sl. list CG, br. 18/08), član 7a i 7b, kao i Uredbe o osnivanju Agencije za lijekove i medicinska sredstva (Sl. list CG, br. 62/08), regulatorne funkcije u oblasti lijekova su povjerene Agenciji za lijekove i medicinska sredstva Crne Gore.

Agencija je je nadležna da:

- 1) izdaje, mijenja, dopunjava i obnavlja dozvolu za stavljanje lijeka u promet;
- 2) izdaje dozvole za: proizvodnju lijekova, promet lijekova na veliko i promet na malo veterinarskih lijekova;

- 3) izdaje odobrenje za klinička ispitivanja lijekova koji nemaju dozvolu za stavljanje lijeka u promet, evidentira klinička ispitivanja lijekova koji imaju dozvolu za stavljanje lijeka u promet i vrši kontrolu sprovođenja kliničkih ispitivanja;
- 4) procjenjuje odnos rizika i koristi lijekova na osnovu praćenja neželjenih dejstava lijekova i daje stručnu ocjenu kvaliteta, bezbjednosti i efikasnosti primjene lijekova;
- 5) izdaje sertifikat o primjeni: dobre proizvođačke prakse, dobre kliničke prakse i druge sertifikate u skladu sa ovim Zakonom;
- 6) izdaje sertifikate za potrebe izvoza lijekova u skladu sa preporukama Svjetske zdravstvene organizacije;
- 7) odobrava nabavku, odnosno uvoz lijekova koji nemaju dozvolu za stavljanje lijeka u promet, lijekova koji su namijenjeni za naučna i medicinska istraživanja, za dalju preradu ili za iječenje određenog lica ili grupe lica, kao i drugih lijekova u skladu sa ovim Zakonom;
- 8) izdaje dozvolu za uvoz, tranzit i izvoz lijekova koji su ili sadrže opojne droge i psihotropne
- 9) supstance kao i za supstance koje se koriste za njihovu proizvodnju (prekursori), u skladu sa međunarodnim konvencijama;
- 10) učestvuje u međunarodnoj standardizaciji u oblasti lijekova;
- 11) vrši prikupljanje i obradu podataka o prometu i potrošnji lijekova;
- 12) obavlja poslove informisanja i edukacije o lijekovima i daje informacije od značaja za sprovođenje mjera za racionalno korišćenje lijekova;
- 13) preduzima mjere za obezbjeđenje kvaliteta lijekova;
- 14) vrši klasifikaciju lijekova za koje je izdata dozvola za stavljanje lijeka u promet u cilju utvrđivanja relevantnih pravila u vezi izdavanja lijekova;
- 15) vodi evidencije izdatih dozvola, odobrenja, sertifikata i potvrda;
- 16) ostvaruje saradnju sa međunarodnim subjektima i nacionalnim regulatornim tijelima u oblasti lijekova;
- 17) predlaže usklađivanje propisa na području lijekova sa propisima EU i propisima i smjernicama međunarodnih institucija;
- 18) Izdaje stručno mišljenje o razvrstavanju proizvoda u lijek ili grupu lijekova kao i druga stručna mišljenja iz nadležnosti Agencije;
- 19) vrši kontrolu kvaliteta lijeka i izdaje potvrdu o kvalitetu lijeka;
- 20) obavlja poslove u vezi sa odlaganjem i uništavanjem otpada za sopstvene potrebe;
- 21) izdaje odobrenja za uvoz i izvoz imunoloških lijekova, lijekova iz krvi i plazme i radiofarmaceutskih lijekova;
- 22) vrši druge poslove u skladu sa Zakonom.

Organi Agencije su: Upravni odbor, Nadzorni odbor i direktor. Sredstva za rad Agencije obezbjeđuju se iz sopstvenih prihoda. Agencija je osnovana kao nezavisna pravna jedinica.

U oblasti komunalnih djelatnosti nijesu obrazovana regulatorna tijela, a poslovnu funkciju vrše formirana javna preduzeća, odnosno njihovi organi upravljanja. Planiranim Zakonom o organizovanju i pružanju usluga vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama, saglasno Planu reforme sektora vodosnabdijevanja i upravljanja otpadnim vodama, predviđjeće se formiranje posebnog regulatornog tijela za ovu oblast.a

U oblasti zaštite životne sredine nijesu obrazovana regulatorna tijela a poslovnu funkciju vrše formirana javna preduzeća, odnosno, njihovi organi upravljanja.

46. Koji su postojeći državni monopoli?

- Elektroprivreda Crne Gore A.D. - Nikšić ima monopol u proizvodnji i distribuciji električne energije i snabdijevanju električnom energijom.
- Prenos AD Podgorica ima monopol u prenosu električne energije, upravljanju elektroenergetskim sistemom, održavanju i razvoju prenosne mreže na teritoriji Crne Gore.

Elektroprivreda Crne Gore A.D. – Nikšić i Prenos AD Podgorica nijesu klasični monopolisti, s obzirom da oni sami ne formiraju cijene svojih usluga, već to radi Regulatorna agencija za energetiku na osnovu objektivnih kriterijuma.

- Univerzalnu poštansku uslugu obavlja univerzalni poštanski operator (Pošta Crne Gore d.o.o.) kao pravno lice koje ispunjava uslove propisane Zakonom o poštanskim uslugama.
- Emitovanje radio-difuznih signala za javni servis Crne Gore kao i prenos radio-difuznih signala za javne i komercijalne radio-difuzne servise preko privrednog društva Radio difuznog centra – Podgorica d.o.o.
- Željeznička Infrastruktura AD je u većinskom državnom vlasništvu, tako da se u izvjesnom smislu može posmatrati kao državni monopol, nastao kao posledica vlasničke i organizacione transformacije željezničkog sistema, dok je s druge strane u Zakonu o željeznici i odgovarajućim podzakonskim aktima je obezbjeđeno da i bilo koje drugo pravno lice koje ispuni uslove propisane aktima, može dobiti licencu za upravljanje infrastrukturom. Do sada, međutim, nije bilo takvog interesovanja i niko nadležnom organu nije uputio takav zahtjev.

JZU Montefarm – ima monopol nad snabdijevanjem javnih zdravstvenih ustanova lijekovima i medicinskim sredstvima.

Za pojedine komunalne djelatnosti je opravdano da određeno područje svojim proizvodima (dobra i uslugama) snabdijeva samo jedan proizvođač. U komunalnim djelatnostima, prirodni monopol je registrovan u tzv. mrežnim komunalnim djelatnostima u dijelu poslova koji se odnose na vodosnabdijevanje, odnosno na poslove zahvatanja, tretman i potiskivanja vode sa vodoizvorišta u distributivnu mrežu.

B. Sektorski aspekti

Aspektima vezanim za posebne sektore se bave za to relevantna poglavlja.

Aneksi:

Aneks 30 - Rješenje o odobrenju koncentracija učesnika na tržištu nastalom sticanjem kontrole društva sa ograničenom odgovornošću, 19

Aneks 31 - Rješenje o odobrenju koncentracija učesnika na tržištu nastalom sticanjem potpune kontrole, 19

Aneks 32 - Rješenje o koncentracija učesnika na tržištu nastalom sticanjem kontrole od strane akcionarskog društva za osiguranje, 19

Aneks 33 - Registar podnešenih zahtjeva za izdavanje odobrenja za sprovođenje koncentracije, 19